

GÖTEBORGS MUSEUM.

FÖRTECKNING

ÖFVER

GÖTEBORGS MUSEI

ARKEOLOGISKA OCH ETNOGRAFISKA

SAMLINGAR.

Till besökandes tjänst

af

G. BRUSEWITZ.

GÖTEBORG.

HANDELSTIDNINGENS BOLAGS TRYCKERI.

1867.

GÖTEBORGS MUSEUM.

FÖRTECKNING

GÖTEBORGS MUSEI

ARKEOLOGISKA OCH ETNOGRAFISKA

SAMLINGAR

Till besökandes tjänst

E. BRUCEWITZ

GÖTEBORG

BASSELSTADTENS BOKHUS

1881

Innehåll.

[Bokstafs- och nummerföljden begynner på öfversta hyllan i femte större skåpet till höger, från trappan räknadt; och fortgår sedan i oafbruten ordning till och med afdelningen E. Hvad de öfriga afdelningarne beträffar, bifogas på sina ställen anvisningar hvarest de äro till finnandes].

A] Stensaker	sid. 3.
a] Skarpa stenar, till att uppskära djur och fiskar	„ 5.
b] Pilspetsar i sylform	„ 6.
c] Pilspetsar i bladform, m. fl. former	„ 6.
d] Långspetsar, harpuner m. m.	„ 7.
e] Knifvar, större och mindre	„ 7.
f] Viggas, yxor, rätmejslar	„ 9.
g] Hålmejslar	„ 11.
h] Hittills s. k. sågar	„ 12.
i] Stenylxor, stenhamrar	„ 13.
k] Hackor m. fl. mindre vanliga former	„ 15.
l] Metkrokar	„ 18.
m] Sländsnurror, knappar, stenringar m. m.	„ 18.
n] Slipstenar	„ 19.
o] Ämnestenar, slungstenar, stenkulor m. m.	„ 19.
B] Bronssaker	„ 19.
a] Svärd	„ 20.
b] Sköld	„ 20.
c] Kelt	„ 21.
d] Halsringar, ämbarhandtag	„ 22.
e] Nycklar	„ 22.
f] Fibulor	„ 22.
g] Hvarjehanda andra former af brons*)	„ 23.

*) Ännu äger vår samling ej flera former representerade.

C]	Saker af Ben, Bernstein, Glas m. m.	sid. 23.
D]	Urnor och deras innehåll	„ 25.
E]	Jernsaker från äldre jernalderna	„ 28.
F]	Runstenar, Runstafvar, Hällristningar	„ 29.
G]	Permebref, äldre och yngre handskrifter	„ 33.
H]	Fremmande nationers skrift	„ 40.
I]	Vapen	„ 41.
	a) Civiliserade nationers	„ 42.
	b) Halfeiviliserade nationers	„ 45.
K]	Historiska föremål, kyrkosaker, husgeråd, klädespersedlar, relikier. Europeiska och för det mesta svenska	„ 49.
L]	Etnografiska föremål från Indien, Kina, Orienten m. fl. st.	„ 57.
M]	Fartygsmodeller och nautiska föremål	„ 62.
N]	De förra Handtverksskråens tillhörigheter	„ 63.
O]	Egyptiska, Grekiska och Romerska fornsaker	„ 69.
P]	Ritningar, Gravyrer och Fotografier öfver Arkeologiska och Etnografiska föremål	„ 71.

Förord.

Afsigten med Göteborgs Musei Arkeologiska samling är hufvudsakligen att här på platsen ega en depot, till emottagande af vapen, husgeråds-saker, äldre handlingar, smycken m. m. från flydda sekler, hvilka i våra trakter tillfälligtvis hittas, eller hos enskilda personer uppbevarats, och af dessa till Museum föräras. Derjemte emottagas äfven — hufvudsakligen af den med den förra i sammanhang stående Etnografiska- och Vapen-samlingen — äldre och nyare föremål från fremmande länder, hvilka antingen genom deras beskaffenhet erbjuda tillfällen till jemförelser mellan samtida, ännu icke fullt civiliserade folkslag och de stammar, som fordom bebodde våra bygder, eller ock bidraga till kännedom om seder, bruk eller naturbeskaffenhet i andra trakter af jordklotet.

Hvad uppställningen af föremålen här i katalogen beträffar, hänvisas till innehållsförteckningen, och får dervid märkas, att då af stensaker finnas flera olika sorter, hvardera till stort antal förekommande, och likaså med bronssakerna, ehuru dessa här i Museet ännu äro högst ofullständigt representerade, har derigenom blifvit en nödvändighet att indela dessa, med stora bokstäfver utmärkta hufvudafdelningar i mindre, hvilket åter icke behöfts med andra, t. ex. urnorna, bensakerna m. fl. Nog torde ock

kunna hända, att en och annan kan tycka att åtskilliga nummer af stensakerna bordt hänföras till annan klass, äfvensom att vissa underafdelningar kunnat fördelas i ännu flera; men hvad det förre beträffar, är stundom ganska svårt att afgöra, antingen en fornsak hör till den ena eller andra kategorien, och angående det sednare, så har man ej velat inlåta sig på alltför fina distinktioner, hvilka snarare förorsaka oreda. Och då bland stensakerna en hel mängd likna hvarandra, såsom den ena flugan den andra, har ej heller ansetts nödigt att i beskrifningen upptaga alla numrorne, utan endast dem, som i ett eller annat afseende befinnas märkvärdige.

Märk äfven! Katalogen begagnas bäst sålunda, att när man vill finna förklaringen öfver något utställt föremål, uppsöker detsamma efter bokstaf och nummer i förteckningen. Men att i omvänd ordning först se i katalogen och sedan söka upp föremålen i samlingarna, har sina svårigheter, emedan det ringa utrymmet ej tillåtit uppställa sakerna i någon bestämd nummerföljd. Det torde därför, för att finna något visst föremål, vara bäst att vända sig till någon af Musei personal, som är bekant med klassernas uppställning.

G. B.

Gåfva af Hans Majestät Konungen

den 7:de Februari 1866.

En portfölj, innehållande 20 blad fotografier öfver sammanställda arkeologiska föremål i Christiania Museum †).

A] Stensaker.

Man har vant sig att indela vår förhistoriska tid i „Sten-, Brons- och Jern-ålder“. Kanhända är det dock ej alldeles riktigt, att i fråga om Skandinavien tala om en stenålder i egentlig mening, nemligen sålunda, att man under densamma icke skulle haft annat material till sina verktyg än sten och ben. Detta gäller ock på sitt sätt om den derefter följande bronsåldern. Jernet, civilisationens oundgängligaste behof, nämnes redan i den urgamla Hjobs bok. Ninivehs kvarlevor och konstverk låta ana bekantskapen med denna metall *). Ja det är rakt omöjligt att de skarpt och nätt formerade hjeroglyferna på Egyptens af hårdaste granit bestående obelisker kunnat inhuggas utan jern- eller stålmejslar. Vi veta icke med

†) De med kors utmärkta nummer äro sådana, som i brist på tjenlig plats äro f. n. inläste i skåp och endast förevisas vid särskildt derom framställd begäran.

*) Spetsarne på murbräckor m. fl. vapen, afbildade på deras basreliefer, äro blåmålade, men skaften röda.

historisk visshet om vårt fädernesland redan då, när dessa monumenter förfärdigades, var bebodt. Det rättaste torde vara, att i fråga om de uti vårt land efter dess fordna inbyggare tillvaratagna stensaker tänka oss ett sådant förhållande, som ännu för icke så längesedan förefanns här och der i Amerika, hvars indianer, på alla sidor omhvärfda af den europeiska civilisationen, dock fortfarande begagnade sina uråldriga stenredsskaper, *der de ej kunde anskaffa sig bättre*. Så se vi här i vårt Museum under A,c, N:o 35 [i särskild låda] en tobakspipa och en dosa, båda af sten; den sednare förmodligen för att deruti hafva tunder att slå eld uti *), tillika med en pilspets af flinta, hvilka alla förr tillhört Cherokees-indianer — om just samma individ, kan jag ej säga — och bland hvilka pilspetsen har den frappantaste likhet med en del sådana funna i skandinavisk jord, likaledes i musei samling befindtliga. Vi ega ock två stridsklubbor af sten, A,k, N:o 7 och 8, ämnade att fästas i den klufna ändan af hvar sin käpp. Den ena af dem har tillhört en invånare på Söderhafsöarna, och sådana begagnas der ännu, oaktadt dessa öboar ega andra så väl verktyg som vapen af jern. Den andra stridsklubban är troligen äfven från samma trakt; men skulle den vara skandinavisk, är likheten mellan den och den förutnämnda högst märkvärdig. Och här hemma uti vårt eget land, i vår nuvarande tid, se vi ju att en del folk brukar träskor, oaktadt det finnes skodon af läder; ja, mången går ännu barfotad, liksom Adam och Eva i paradiset. Och fastän det finnes ångbåtar, begagnas ju ännu segelfartyg, o. s. v.

Men om vi alltså icke kunna erkänna någon absolut sten- eller bronsålder, likaså litet som det nånsin blifvit ifrågasatt att antaga en absolut jernålder, kunna vi dock ganska väl tänka oss en lokal och partiell, sålunda att

*) Men detta förutsätter ock egandet af eldstål.

verktyg af sten och brons brukats, hvar på sin tid och ort, talrikare än de af jern. Detta till en del i följd af bronsens egenskap att kunna lättare gjutas i hvarjehanda former, hvilket med jern icke kan ske utan vidlyftiga anstalter. Således är det t. ex. tänkbart, att när en stor krigshär skulle förses med vapen och jernet icke förslog till behovet, användes ganska ofta bronsen. Ännu på Theodosii kolonn i Constantinopel erinra de romerska soldaternes svärd genom deras former om bronssvärd. Att stenredskaper så talrikt förefunnos, dertill kan mycket hafva bidragit bronsens egenskap att ergas och derigenom blifva farlig att begagna vid behandling af matvaror. Emellertid hindrar ingenting att vi här kunna bibehålla den gamla *häfdrunna* ordningen i föremålens klassifikation. Låtom oss blott istället för rubriken „Stenåldern“ sätta „Stensaker“ och istället för „Bronsåldern“, „Bronssaker“. Då är allt godt och väl. Ty den ofta föreslagna indelningen efter fyndorter, ehuru önskelig den än är, låter här ej tillämpa sig, då tyvärr de aldräflasta numror ej beledsagas af någon uppgift rörande fyndställen.

a] **Ett slags sylformiga verktyg med 3 eller 4 skärande kanter**, troligen begagnade som knifvar, för att dermed uppskära kreatur och fiskar. De äro märkvärdige äfven för sättet, på hvilket de tillverkats, som förutsätter en genom vanan ernådd djup kännedom om flintans beskaffenhet, förutan hvilken det icke varit möjligt att med ett enda eller några få slag ur ämnestenen löslå stycken af denna form, genast färdige att till knifvar kunna begagnas. Af interesse är jemförelsen med afdelningen b] äfvensom med ämnestenerne i afdelningen o]. Af de här utlagda 46 numror, dels hela, dels fragmenter, äro:

- N:o 12 och 32 funna i Bohuslän, båda hitskänkte af hr Wahlgren.
- N:o 25 är utländsk från trakten vid Rostock i Mecklenburg-Schwerin, hitskänkt af hr kammarjunkaren M. Lagerberg.
- N:o 42 funnen vid Tösslanda, Flundre härad i Westergötland.
- N:o 45 i Falkenbergstrakten, Stafsinge mosse, hitskänkt af fru landshöfdingskan Virgin.
- N:o 46 funnen tillsammans med aska och brända ben i en af ättehögarne söder om Asige kyrka i Halland.

b] **Pilspetsar, lansettformiga, med och utan naggingar i kanterne.** Hafva de deremot begagnats till samma ändamål som föregående afdelning, så hafva åtminstone dessa nu ifrågavarande varit skäftade. De äro också till en del af serdeles vacker sten, liksom för att begagnas till heders och ej handlöst kastas bort som projektiler. Af 20 här utlagda numror har

N:o 9 en fin och konstrik nagging eller s. k. zickzacksornament längs ryggen.

N:o 10 och 11 äro båda funna vid Tösslanda i Flundre härad af Westergötland.

N:o 15 funnen vid Nafverstad i Bohuslän, hitskänkt af hr Drougge.

N:o 16 på oangifven trakt af Bohuslän, hitskänkt af hr Wahlgren.

c] **Pilspetsar i bladform med flera former.** Att dessa äro pilspetsar och ingenting annat, torde vara så godt som säkert. De äro dock ganska mångfaldiga till form. Det säger sig äfven sjelft, att de, för att kunna begagnas till ändamålet, måst ursprungligen hafva haft vida skarpare udd. Bland de 35 numrorna är

- N:o 13 från Borreby socken i sydöstra Skåne, hitskänkt af hr direkt. och ridd. Söderling.
- N:o 35, [i särskild låda] det förutnämnda *Cherokées-fyndet*, ehuru ej skandinaviskt, ansluter sig äfven till denna grupp. Det är funnet vid plöjning å de s. k. Cherokées-fälten, förr bebodda af Indianstammen af samma namn, liggande i staten Tennessee i Nordamerika. Det består af en pilspets af flinta, nästan fullkomligt lik dem, som funnits i Skandinavien — man jemföre med N:o 4, 6, 14 och 27. Tillsammans med den hittades en tobakspipa och en liten skörask, båda af sten. Fyndet är hitskänkt af hr C. E. Svalander.

d] **Lansspetsar, harpuner, med flera former.** Af de 7 numrorna är

- N:o 5 från Skörstorp i Stala socken på Oroust, förärad af stud. Nilsson.
- N:o 6 är för stenartens skull [porfyr?] märklig.
- N:o 7 anses för en harpunspets. För att gissa sig till det sätt, hvarpå den varit fäst vid skaftet, må man kasta en jemförande blick på tvenne af pilarne i kogret I, b, N:o 20.

e] **Knifvar, större och mindre.** De prydligaste kunna möjligen hafva begagnats till offerknifvar, alldenstund vi veta att Romarne, *i enlighet med gammal häfd*, begagnade sig vid offerdjurens slagtande af flintknifvar [silices] och detta torde nog äfven hafva varit fallet med våra föfäder. Af 46 här utlagde exemplar är

N:o 1 funnen i ett kärr under Hökegården i Fessbergs socken nära Göteborg.

N:o 2 vid Agneberg i Vädtele härad, nära Göteborg, hitskänkt af muraren J. C. Meyer.

N:o 3 funnen å Holms egor på ön Hisingen.

- N:o 8 och 10 funna å oangifna trakter af Bohuslän, hitskänkta af hr Wahlgren.
- N:o 15 funnen i Göteborgs-trakten, hitskänkt af hr apoth. Ekberg.
- N:o 18 vid Hofgården i Steninge socken, Halland.
- N:o 28 har zickzacksornamenter.
- N:o 29, likaledes med zickzacksornamenter, är funnen vid Uddevalla, hitskänkt af Grossh. C. Arfvidsson.
- N:o 30, också med zickzacksornament, funnen i Borreby socken af Skåne, är hitskänkt af hr direkt. och ridd. Söderling.
- N:o 31 visar likaledes zickzacksornament.
- N:o 32, med zickzacksornament, är funnen vid torpet Skogen, under Morlanda på Oroust.
- N:o 33 och 34 visa likaledes zickzacksornamenter.
- N:o 35 äfven med zickzacksornament, är funnen under plöjning i Askums socken af Bohuslän och hitskänkt af landtbrukaren N. G. Hagman.
- N:o 36 [af lerskiffer?] med zickzacksornament är funnen i en torfmosse vid Falkenberg, hitskänkt af handl. A. T. Bergenholtz.
- N:o 37, med zickzacksornament, funnen under jernvägsarbetet i Bläinge socken, $\frac{1}{2}$ mil norr om Alingsås; förärad af hr frih. Carl Ulfsson Sparre.
- N:o 38, 39 och 40 hafva zickzacksornamenter.
- N:o 46 tillhör ett fynd som gjorts på Hisingen och Aleby-skattegårdens egor, bestående af denna knif och tvenne stenyxor, liggande tillsammans. Alla tre befinnas i särskild låda.

En del af de här utlagde smärre flintknifvar kunna möjligen hafva varit begagnade till lansspetsar; ty om man ser noga efter, går en föga märklig spiralvriden urhålkning kring skaftet, likasom för en rem, medelst hvilken flintspetsen varit bunden vid spjutstängen. På N:o

17 quarsitter t. o. m. en svartbrun materia vid skaftet, möjligen beck, som varit smordt öfver remmen för att förstärka sammanhållningen.

f] **Viggar, yxor, rätmejslar.** En del af dessa har väl varit begagnad som mejslar [huggjern], men andra hafva otvifvelaktigt nyttjats som yxor, fästade i ändan på en klufven träkäpp. Åtskilliga här i samlingen befintliga äro utmärkta för omsorgsfull bearbetning och skarp egg. Man se t. ex. N:o 65, 66 och 67. Af 136 här utlagde nummer, dels endast tillslagna, dels äfven polerade, är

- N:o 9, från oangifven lokalitet inom Bohuslän, hitskänkt af hr Wahlgren.
- N:o 11, från Amborseröd på Sotenäs i Bohuslän, funnen i en åker, hitskänkt af hr intend. och ridd. Malm.
- N:o 18, från Kållandsö i Venern, hitskänkt af hr C. Rydberg.
- N:o 19, från Ifö i Skåne, hitskänkt af hr intend. och ridd. Malm.
- N:o 23, funnen under jernvägsarbetet vid Ranten nära Falköping, hitskänkt af hr frih. Carl Ulfsson Sparre.
- N:o 29, från oangifven lokalitet inom Bohuslän, hitskänkt af hr Wahlgren.
- N:o 30, från Tunnered i Uklums socken af Bohuslän, funnen i en åker, hitskänkt af hr G. Rasmusson.
- N:o 31, från oangifvet ställe i Skåne, hitskänkt af hr Odenius.
- N:o 36, från Morlanda på Oroust, hitskänkt af apoth. Schougge.
- N:o 37, från oangifven lokalitet inom Bohuslän, hitskänkt af hr Wahlgren.

- N:o 53, från Nya Varfvet vid Göteborg, hitskänkt af traktör C. Lundahl.
- N:o 55, funnen vid Korehogen under Morlanda på Oroust, hitskänkt af apoth. Schougge.
- N:o 62, likaledes funnen vid Korehogen under Morlanda och hitskänkt af hr Schougge.
- N:o 65, 66 och 67 från sydvestra Skåne, hitskänkta af landshöfdingen m. m. hr greve Alb. Ehrensvärd.
- N:o 68, från Östra Sunsa i Vermland, hitskänkt af hr major C. F. Ugglä.
- N:o 69, från Myckleby socken på Oroust, hitskänkt af hr häradshöfd. Eiserman.
- N:o 70, från torpet Djupbäck i Trollhättans pastorat, hitskänkt af hr C. O. Holm.
- N:o 77, från Hulan vid Jonsered, hitskänkt af landtbr. Beckman.
- N:o 82, från oangifvet ställe inom Bohuslän, hitskänkt af hr Wahlgren.
- N:o 83 är af interesse för sin delvisa förvittrings skull, intygande redskapets ålder, emedan förvittringen visar sig hafva tillkommit efteråt sedan verktyget redan varit gjordt.
- N:o 87 och 88 äro funna i oangifna trakter af Bohuslän, hitskänkta af hr Wahlgren.
- N:o 89 är från Skåne, 2 mil norr om Christianstad. Den tyckes visa spår till zickzacksornament.
- N:o 95, från oangifven trakt af Skåne, visar, jemte flera andra, här i samlingen befintliga, huru på ett stenredskap, hvars egg blifvit slö, man brukade omarbete densamma, ehuru som oftast helt otympligt. Hitskänkt af hr H. Malm.
- N:o 112 är af interesse för ett deruti slaget märke, förklarande huru en del skärande redskaper kunnat

- med ett enda slag utslås ur ämnestenen, [jemf. afd. A o].
- N:o 115, 116, 117, 118 och 119 visa en skroffig, anfrätt yta, möjligen antydande en egen procedur, som fabrikatet genomgått innan det slipades till den jemnare yta, som utvisas af t. ex. N:o 65, 66 och 67.
- N:o 120, likaledes skroffig är från Morlanda på Oroust, hitskänkt af hr apoth. Schougge.
- N:o 121, också skroffig, är från Ifö i Skåne, hitskänkt af hr intend. och ridd. Malm.
- N:o 122, från Fjellbacka, Quille socken, Bohuslän. Funnen i en snäckhög. Hitskänkt af yngl. Erl. Brusewitz.
- N:o 125 och 127 äro skroffiga och anfrätta.
- N:o 128, likaledes skroffig, är från oangifven lokalitet inom Bohuslän, hitskänkt af hr Wahlgren.
- N:o 130 är funnen vid torpet Hökedalen under Morlanda på Oroust.
- N:o 135 är funnen vid hemmanet Gåre i Stenkyrke socken på Tjörn, inköpt 1866.
- N:o 136 är funnen 1866 uti sank mark på hemmanet Faagabo egor, Tumbergs socken, Elfsborgs län. Skänkt af hr F. Sundler på Vårgårda.
- g] **Hålmejslar** torde sannolikast begagnats till urhålkning af trä och förfärdigande såmedelst af käril m. m. Flera af dem äro vackra och omsorgsfullt gjorda. Af 18 här befintliga numror är
- N:o 1 funnen vid Olofsholm nära Borås på, 9 fots djup, och troligen tillsammans med den hammare, som finnes utlagd under k]
- N:o 3. Båda äro hitskänkta af hr kronobefallningsman Bergström.
- N:o 2 har varit polerad men sedan blifvit omarbetad, och försök gjorts att i kanten åstadkomma zickzacksornamenter.

- N:o 3 är från oangifven trakt af Bohuslän, hitskänkt af hr Wahlgren.
- N:o 6 är från Borreby socken i Cimbrishamns-trakten, Skåne, hitskänkt af hr direkt. och ridd. N. S. Söderling.
- N:o 8, från oangifven trakt af Bohuslän, hitskänkt af hr Wahlgren.
- N:o 9 är af interesse för det sätt, hvarpå den blifvit omarbetad.
- N:o 10 är från Hägrunga Kungegården, nu Fridhem i Algustorps socken, Kullings härad af Vestergötland. Den fanns liggande på sandlagret i en mosse, cirka 3 fot under jordytan. Hitskänkt af hr F. Sundler på Vårgårda.
- N:o 11 och 12 anfrätta, hvarom se i föreg. afd., äro funna vid torpet Hökedalen under Morlanda på Oroust.
- N:o 13 är af interesse för sin omarbetning.
- N:o 14, skroflig, är från oangifven trakt af Bohuslän, hitskänkt af hr artisten S. V. Helander.
- N:o 18 är funnen i en skånsk torfmosse och hitskänkt af hr apoth. H. J. Ekberg.

h] **Stenverktyg, som danska fornforskare velat kalla sågar**, hvilkas form, ehuru mer och mindre varierande, i allmänhet liknar månan i första och sista kvarteret. Det vore dock i sanning ett bra litet och obeqvämt verktyg att begagna som såg, så små en del af dem äro. Hvertill skulle det ock hafva tjenat att somliga af dem äro tandade båda på krumsidan och ryggen? Dessutom äro andra alldeles utan tänder och hafva ej heller nånsin haft några. — Andra säga att de begagnats till garfning af läder. Af här utlagde 18 numror är N:o 2 funnet på Dalsland, hitskänkt af hr Ludv. Olsson.

- N:o 4 på krumsidan tandadt med särdeles stora och tydliga tänder.
- N:o 5 funnet tillsammans med ett annat, till form och storlek alldeles likadant, men ej här i samlingen befintligt, å hemmanet Ågårdens egor, beläget i Eggvena socken, Kullings härad af Vestergötland, vid dikning af en sank äng, invid en liten bäck, der de lågo tätt intill hvarandra. Hitskänkt af hr F. Sundler på Vårgårda.
- N:o 11 är särdeles stortantadt.
- N:o 13, funnet i Nälinge socken af Bohuslän, hitskänkt af stud. J. H. Brudin.
- N:o 17 har stora, tydliga tänder.

i] **kallas stenyxor och stenhammare**. Holmberg i planchverket „Skandinaviens hällristningar“, och flera med honom, vilja att dessa stenpjäser, försedda med korta skaft, begagnats som kastvapen. Dock vill det då synas att man nedlagdt alldeles för mycken möda på ett projektil, bestämdt att kastas bort och aldrig mera komma igen till sin egare; en möda så mycket onödigare, som en öfvad hand träffar sin fiende lika säkert och på än längre håll med en vanlig slunga. Det är ej heller bevisligt af hålens diametrar, att skaften varit så kläna att de derigenom vid större längd blifvit svigtande och bräckliga; ty hålen vidga sig åt ett håll, tillkännagifvande dermed att skaften tilltagit i tjocklek utom hammarhålet, följaktligen kunnat göras kanske ett par alnar långt utan att derföre förlora i stadighet. Vill man bevisa Holmbergs sats af figurer på hällristningarne, svaras dertill, att om på de sistnämnda finnas figurer, väpnade med kortskaftade hamrar eller yxor, så finnas der också de, som hafva långskaftade. Hålet i hammaren kunde dessutom icke göras särdeles stort, utan att sjelfva hammaren förlorade i nö-

dig fasthet, hvilket intygas af de många sönderslagna exemplar, som här i samlingen finnas. Af här utlagde exemplar, 34 till antalet, tyckes

N:o 1 vara ännu ofulländad, såsom saknande skafthål. Den är af porfyr.

N:o 2, särdeles stor och välgjord, är funnen i Nafverstads socken af Bohuslän och hitskänkt af prosten Landberg derstädes.

N:o 3, af svart stenart är välgjord och finpolerad, hvilket stenyxorna vanligen icke äro. Invid det rätta hålet ser man ett försök att borra ett annat med centralborr. Så vida icke detta sednare borrhingsförsök är en yngre tids åverkan — det jag ej tror, emedan försöket då snarare gjorts på ett annat ställe af hammaren — är det påbörjade hålet af interesse i fråga om proceduren. Men troligt blir då äfven att jernverktyg till detsamma begagnats. Äfven det rätta hålet erbjuder vissa egenheter.

N:o 4, temligen stor och välgjord, något konkav på ena sidan, är funnen vid Mölndal, nära Göteborg och hitskänkt af handl. J. Skog.

N:o 6, mycket skroflig, är funnen vid Nafverstad i Bohuslän.

N:o 8 likaledes funnen vid Nafverstad.

N:o 9 funnen vid Ballersjö i Flundre härad af Västergötland, hitskänkt af riksdagsman A. Myrén.

N:o 11, mycket skroflig, är från Nafverstad.

N:o 13 har hålet snedt sittande, med tydliga gångor efter borr.

N:o 14 är funnen vid Herrljunga i Västergötland, 4 fot under jord.

N:o 15, af svart stenart, funnen vid Gamlestaden nära Göteborg, hitskänkt af framl. kommercerådet G. Ekman.

N:o 16, funnen på Norby vid Alingsås, förärad af past. Thorell.

N:o 17 är funnen på Oroust.

N:o 18 har märke efter borr vid början af hålet.

N:o 19 är funnen i Nafverstad.

N:o 21, funnen i Östads socken af Ale härad, är skänkt af hr G. Svensson.

N:o 22 är hittad i en jättegryta på det för sina flera fornlemningar märkvärdiga hemmanet Grösbyn i Uklums socken af Bohuslän. Hitskänkt af hr G. Rasmusson.

N:o 26 är en hälft af en stenhammare med tydliga gångor i hålet. Den är af särdeles utbildad form, tillhörande kanske rättare nästa klass. Skänkt af hr H. Malm i Lund.

N:o 29 och 30 äro mycket skrofliga [anfrätta?].

N:o 31 är hälften af en helt liten stenhammare, som i sitt närvarande skick mera liknar en pilspets. Funnen i Bohuslän och hitskänkt af hr Wahlgren.

N:o 32 och 33 äro funna tillsammans med en i föreg. omnämnd flintknif, e] N:o 46, på Aleby Skattegårds egor [Hisingen], varande fyndet sammanfördt i särskild låda. Jemf. sid. 8.

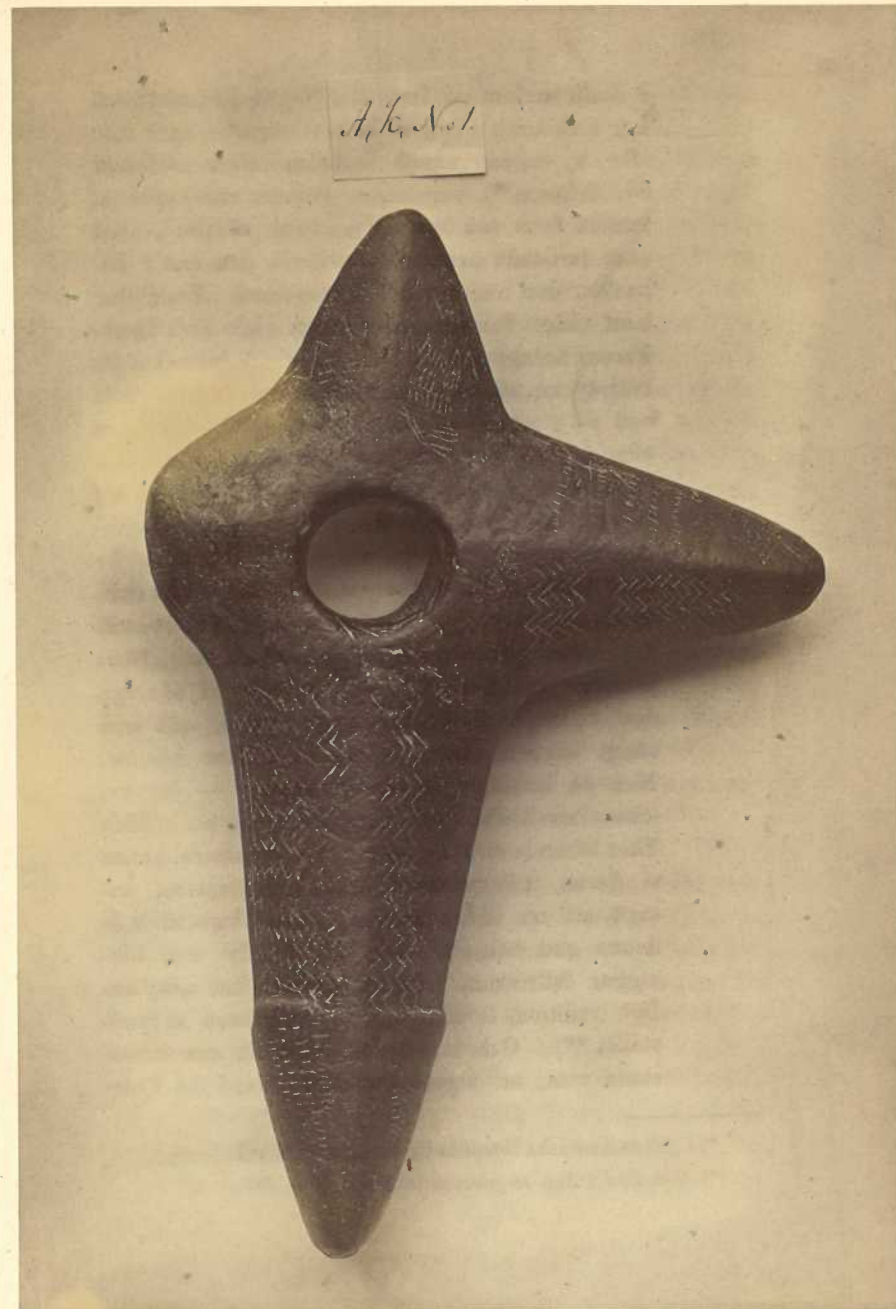
k] **Hackor, yxor och hammare m. m. af mindre vanliga former.** De i föregående afdelning sammanförda hafva nemligen hufvudsakligen en och samma form, hvilket gjort nödigt att skapa en egen klass för de mindre talrika former, som från de förutnämnde på något i ögonen fallande sätt afvika. Här presenterar sig under

N:o 1 i vårt Musei i arkeologisk väg interessantaste tillhörighet, den af hr intend. och ridd. A. Malm förärade s. k. „*Thorshammaren*“. Den är funnen på det s. k. Vidde-berget eller Brottkärrs Vette

i Stala socken på Oroust. Någon historiskt säker förklaring öfver dess bestämmelse äger man icke, ej engång någon tradition. Herr professor Sv. Nilsson *) omnämner tvenne redskaper af samma form och samma material [täljsten], dock utan inristade ornament, funna den ena i Bohuslän, den andra vid Kallebostrand. Framlidne konf.-rådet Tomsen lærer ansett båda förb åtsankaren, antagande att i hålet funnits instuckt ett tvärstycke af trä: „ankaret kunde då ej falla ned på platta sidan, utan måste stödja sig på en eller två af spetsarne, som dervid gingo ned och fästade sig i muddret“. Det är dock tydligt att redskapet, i anseende till dess litenhet och tändernas afrundade form, skulle hafva alldeles för liten hållkraft bland gyttjan. — I saknad af bättre förklaring öfver pjesens ändamål, hållom oss till den, som gifwarens antagna benämning „*Thors hammare*“ angifver. Ej så som ville vi här äga den vigg, Thor kastade efter trollen, och som enligt sägnen sedan återvände i hans händer. Men då åtskilliga danska konstnärer — jag vet icke efter hvilken förebild — vant sig att afbildade Thor bärande en dylik kortskaftad hammare, kunna vi gerna, tills säkrare upplysning vinnes, antaga att nu ifrågavarande stenredskap varit åt denna gud helgadt, och just derföre med åskviggas fullristadt. Ett gudatempel har ock, enligt tradition, fordom funnits i närheten af fyndstället **). Och vi veta ju, eller tro oss åtminstone veta, att vigselceremonien bland de Thor-

*) I „Skandinaviska Nordens Ur-invånare“, Stenåldern pag. 59.

**) Vid Hof i den angränsande Tegneby socken.

dyrkande hedningarne tillgick på det viset att *Thors hammare lades i brudens sköte* *), hvilket klarligen förutsätter att man vid templen egt någon, enkom för denna ceremoni egnad pryddlig hammare att tillgå.

N:o 2 är snarlik en käppkrycka, serdeles väl arbetad och polerad, nästan för vacker att hafva kunnat begagnats till simpel hacka, utan då snarare till stridshammare i en anförarens hand. Är hitskänkt af hr direkt. och ridd. Söderling.

N:o 3 är i samma väg, dock något bredare, och ger genom sitt fyndställe någon anledning förmoda att den begagnats vid arbete med mejsel, alldenstund den fanns tillsammans med hålmejseln A, g N:o 1, på landeriet Olofsholms egor vid Borås på 9 fots djup. Fyndet, sammanfördt i särskild låda, är hitskänkt af hr kronobefallningsman Bergström.

N:o 4. Hacka af en gråstensart med glimrande punkter, smal och krokig, på midten ett bredare utsprång och deruti hålet. Den har troligen varit ämnad till gröfre jordbruksarbete och är funnen i blålera, $1\frac{3}{4}$ aln djupt, på säteriet Gullbringa egor i Holta socken af Bohuslän. Hitskänkt af sessionaten B. Snygg.

N:o 5 en stenyxa eller hammare är egen till formen och derföre af interesse.

N:o 6 ett mindre hammarfragment af svartbrun stenart är väl arbetadt.

N:o 7 en stenklubba, ämnad att skaftas med en i ändan klufven käpp. Den är från Söderhafsöarne.

*) Se Fabricius, „Illustreret Danmarks Historie for Folket“, Del. I. sid. 254, rad. 26. Jemför ock i samma verk sid. 122, rad. 9 och följande.

N:o 8 är, om man får sluta från likheten i formen med föregående, från samma trakt som denna. Men skulle deremot den nu ifrågavarande vara af svenkt ursprung, är likheten med N:o 7 högst anmärkningsvärd.

N:o 9. Ett skrofligt hammar-instrument i formen hufvudsakligen likt N:o 2 och 3. Funnet 1866 uti sank mark å hemmanet Fagrabo egor, Tumbergs socken, Elfsborgs län, tillika med stenkilen A, f N:o 136; hvadan den tyckes blifvit begagnad till arbete med denna. Skänkt af hr F. Sundler på Vårgårda.

N:o 10. Ett välgjordt instrument i samma väg, dock erbjödande åtskilliga egenheter i formen, och utan skafthål. Funnet vid Kärra på Hisingen. Skänkt 1867 af hr C. Olsson.

l] utgifvas för **metkrokar**; men förefalla skäligen misstänkte och tvifvelaktiga, såsom ock ingen enda har något angifvet fyndställe. Ett dylikt instrument borde — äfven i den primitiva civilisationens tid — kunna göras vida ändamålsenligare af horn, ben, eller till och med af några kring ett fragment af qvisten qvarsittande krokiga törntaggar.

m] åtskilliga smärre pjäser, **stenringar**, **knappar**, **snurror**, att begagna vid spinnande med slända, m. fl. Bland de 12 numror, hvaraf denna klas f. n. består, är N:o 1 en mycket liten stenring med 3 röda punkter, hårda så att de repa glas. Förmodligen en amulet [hlifsteinn, dvergasmidi], att bäras i snöre kring halsen, som skydd mot befarade förhexningar. Den är funnen vid Morlanda på Oroust. N:o 2 är en mindre rund sten med hål i midten, ornerad med concentriska ringar, möjligen begagnad

till knapp — man jemföre den med elfenbensknappen vid bältet till den vackra Malayiska krisen I, b N:o 2 — eller ock är den en sländsnurra.

N:o 3, 5, 7 och 8 hafva troligen också begagnats till knappar eller sländsnurror. De båda sista äro funna i Castellgårdens trädgård, d. v. s. på platsen, der det forna Kongahell låg.

N:o 9 och 10, förmodligen nätsänken, äro funna vid Morlanda på Oroust och hitskänkta af hr apoth. Schougge.

n] **Slipstenar**. Vi ega här af 7 fragmenter. N:o 1, 2 och 3 äro blott hälfter af de hela. Den första, äfvensom N:o 4 äro båda funna i Bohuslän och hitskänkta af artisten hr S. V. Helander.

o] **Ämnestonar, slungstenar, stenkulor** m. fl. former. De förstnämnda tyckas varit under arbete för att deraf göra stenredskaper. Ingen af de här utlagda har angifven fyndort.

B] Bronssaker.

Har någon „Bronsålder“ i egentlig mening nånsin funnits? — Mycket kan häremot invändas. Bronsen kan hafva förr begagnats till flera ändamål än nu, men icke derföre till alla. Har man väl nånsin sett ett så nödvändigt verktyg gjordt af brons som en täljknif eller ett huggjern, en såg, en borr eller en riktig timmermansyxa? — Finnes någon af nämnda former i brons är den åtminstone ytterst rar. Deremot förekomma ganska tal-

rikt några andra, såsom kelten eller det ihåliga yxbladet, pålstafven, svärdet, den vridna halsringen — så väl af brons som af silfver och möjligen äfven af guld — nyckeln, pincetten och rakkniven, samt mera fåtaligt lansspetsar, sköldar, hvarjehanda käril och några få andra. Huru skulle nu en människa, redan hunnen till en viss grad af civilisation, hjälpa sig fram med dessa få, högst obehärliga verktyg? — Så obehärliga, att man knappast kan gissa till ändamålet för somliga, t. ex. pålstafven och pincetten. Läger man än till dessa de ännu under bronsåldern i behåll varande stenredskaperne, så blir dock i alla fall bohatet alltför tarfligt och man måste ovilkorligen ana äfven jernets begagnande. Man hade ju, om än i inskränkt quantitet, meteorjernet, genast färdigt att tillhamras. Och att på jernsaker ännu aldrig förekommit ornamenter i samma styl som på bronssakerne bevisar ingenting; jag undrar just om från så gamla tider jern finnes med något slags ornamenter alls; det vare sig nu att redskaperne eller vapnen angripits af rost och ornamenterna derigenom bortfräts eller att man icke förstått att rista i det hårda jernet som i den mjukare bronsen.

Denna afdelning är i vårt museum ännu högst ofullständig och en mängd former alldeles orepresenterade. Vi upptaga därför blott dem som förefinnas, nämligen:

a] **Svärd.** Af denna klass förefinnas trenne fragmentariska exemplar:

N:o 1, 2 och 3, alla utan handtag, utan angifna fyndorter, snart sagdt utan ringaste interesse.

b] **Sköldar.**

N:o 1 en sköldbuckla [umbo] är funnen i ett stenkummel vid Morup, norrut från Falkenberg.

N:o 2, [umbo] den enda bronspjes med *spiralornamenter* som vårt museum ännu eger, finnes i sin helhet graverad i hr professor Sv. Nilsons lärda och interessanta verk „Bronsåldern“ (*). Den större, ej här befintliga delen deraf egdes af professor Nilsson sjelf, men lär nu befinna sig i Lunds museum. Resten, inalles 7 fragmenter, förädrades till Göteborgs museum af fru landshöfdingskan Virgin. Ett helt exemplar, dock af något mörkare metall, finnes i hr Hammers museum i Stockholm. Diametern är ungefär $\frac{1}{2}$ aln; men sjelfva skölden, förmodligen af trä eller läder, har nog varit större, och endast på midten beklädd af metall-plåten, möjligen med till kanten utspringande radier. Spiralornamenter äro karakteristiska för den tidsperiod, man brukar kalla „Bronsåldern“.

c] **Kelter.** Härmed menas icke här folkstammen af detta namn, utan ett vapen, ett slags ihåliga yxblad af brons, som uppstuckos på ett i ändan starkt böjdt skaft, hvarigenom det hela kunde begagnas som huggvapen. De hade äfven en ögla vid sidan, för att desto fastare kunna vid skaftet fastbindas. Ett sådant vapen, fullständigt så väl till yxblad som skaft, ser man, märkvärdigt nog, i handen på en figur i de Egyptiska konungagrafvarne i Biban-el-Moluk, som enligt påskrift skall föreställa en Jonier. De talrika fynden af detta slags vapen i skandinavisk jord äro alltså en liten vink om en i en fjerran obekant forntid existerande förbindelse mellan Södern och Norden. Af de tvenne kelter, här finnas utlagde, är

*) Pl. 4. fig. 43.

N:o 1 från Norrvikens fögderi och hitskänkt 1850 af hr häradsskr. Ahlenius.

N:o 2 obekant till fyndort.

d] **Halsringar, ämbarhandtag.**

N:o 1. En bronshalsring af serdeles vackert och smakfullt arbete.

N:o 2. Ett parti af inalles 20 st. smala vridna tenar, troligen grepar till mindre kärl.

e] **Nycklar.** Vi ega här af blott ett enda specimen med en rätt utförd hjortfigur inom ringen. Det hela gifver dock idé om bronsidens styl i fråga om denna klass. Att nyckeln är stämplad med kontrollmärket tre kronor, är naturligtvis en nyare tids åverkan.

f] **Fibulor [brocher] och knappar.** Föremål till denna klass hörande äro vanligen de prydligaste och smakfullaste. Vi ega:

N:o 1, rikt ornerad. Enligt den häfdvunna åsigten tillhör den „jernåldern“, dels i anseende till stylen, dels derföre att den baktill har lemningar efter jernstift. Den är funnen i Cimbrishamnstrakten och hitskänkt af hr direkt. och ridd. Söderling.

N:o 2, likaledes rikt ornerad, ehuru ej precist i samma styl som föregående. Den har förr haft flera mindre detaljer sittande på stift och förmodligen hafva N:o 3 och 4 varit bland dessa. Att fibulan begagnats till att sammanhålla klädespersedlar, intyga ännu de på dess baksida lätt skönjbara spåren efter tygets trådar. Den är funnen i samma trakt och hitskänkt af samma man som föregående.

N:o 5. En liten bronsknapp med s. k. drakornament, ett ganska nätt specimen af dessa för norräna-stammen egendomliga ornament.

N:o 6. En mindre fibula eller broche, funnen uti en grafkulle vid Gullbringa säteri, som för öfrigt innehöll aska, brända ben, smält brons *) och de små fragmenterna af en benkam, C. N:o 1. Alltsammans är, enligt en kompetent kännares utsago, från den tidigare jernåldern och fibulan romersk till form. Förmodligen genom metallens smältning, har ett litet fragment af bröstbenet [sternum] blifvit vid smycket fastsittande. Lemning af förrostadt jern sitter baktill. Pjesen är hitskänkt af hr B. Snygg på Gullbringa.

g] **Åtskilliga andra former af brons.**

N:o 1. Ett låsbeslag, visande figuren af en hund. Stylen liknar den förut omnämnda nyckeln.

N:o 2. Fragment af en träkam med naglar af brons. Hittad på platsen, der det forna Kongahell legat.

N:o 3. En grupp af 10 st. större och mindre, runda och fyrkantiga bronsnaglar; troligen begagnade vid skeppsbyggeri.

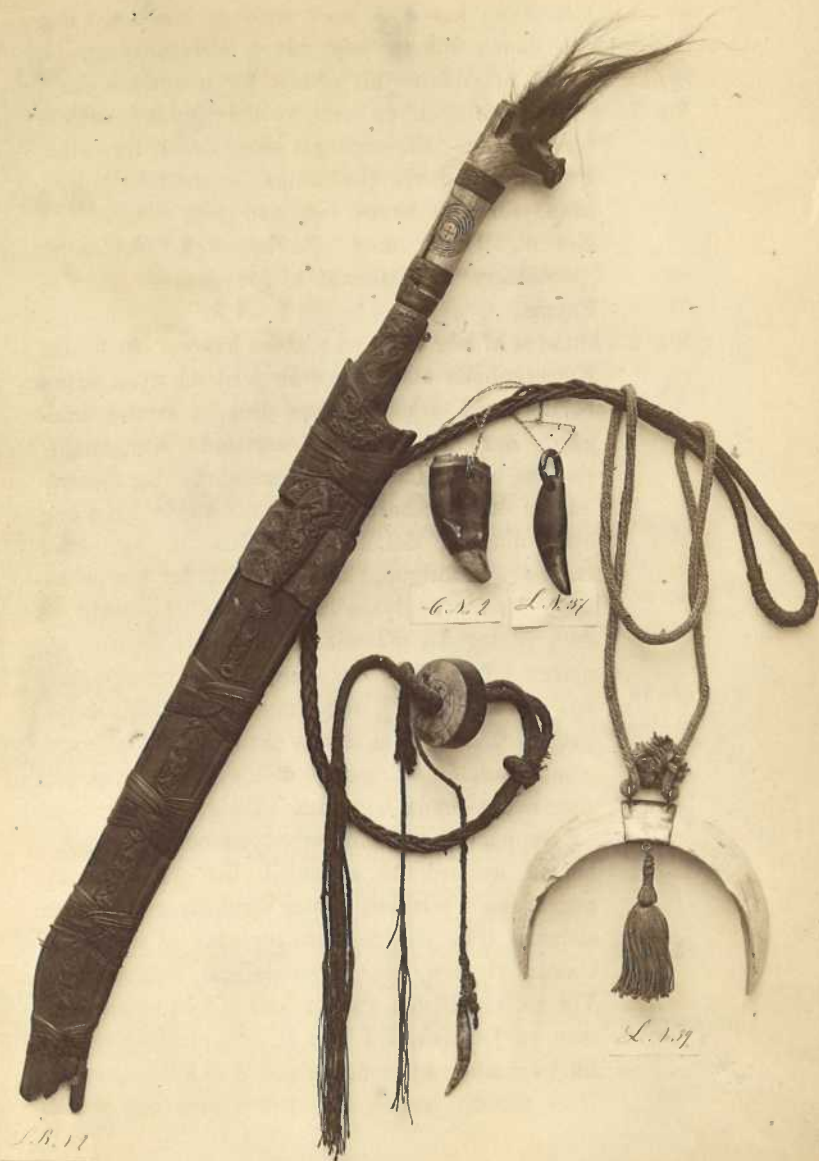
C] **Saker af Ben, Bernsten, Glas, Terra-cotta m. fl. ämnen.**

I våra äldsta grifter, *Gånggrifterna*, äfven kallade af deras form „*halfkorsgrävar*“, förekomma så väl flintredskaper som dylika af ben, genomborrade kulor af bern-

*) Askan, benen och en del smält brons äro tillvaratagne i särskild låda D, N:o 4.

sten m. m. Ännu har dock vårt museum icke varit nog lyckligt att kunna tillägna sig några sådana, utan de, hvilka vi ega, klassifieras hit endast för materiens skull. N:o 1 är fragmenter af en kam, visande enkla ornamenter au trait. En jernnagel sitter deruti förrostad. Funnen i hög vid Gullbringa, jemte brända ben, aska, försmält brons och den lilla fibulan B, f N:o 6. Tillhör med säkerhet den äldre s. k. „jernaldern“. Hitskänkt af hr possessionaten B. Snygg.

N:o 2 hittades af mig 1864 på platsen hvarest det fordnas Konungahälla stått, derifrån jord då nyss blifvit bortförd till cirka 2 alnars djup, i samma trädgård, der den bekante runristade Kongahellsstafven blef funnen. I början ansåg jag föremålet för ett djurshorn, fast ingen kunde säga mig hvad djurslag det tillhört. Men då jag, efter tvenne års förlopp, kom att visa det för hr intend. Malm, upplyste han mig, och bevisade på de i zoologiska afdelningen förvarade kranier, att pjesen i fråga var tand af en art tandhval [Grampus Orca. Schleg.], som finnes i Nordsjön, Kattegat m. fl. st. Som denna tand vid roten är genomborrad, för att genom hålen kunna sticka en ring och sålunda bära den på sig, erbjuder den en frappant likhet med en på samma sätt genomborrad leopardtand under L, N:o 37 bland etnografiska föremålen. Dock förskrifver sig denna sednare från de tropiska regioner af den s. k. Gamla världen, der leoparden är hemmastadd. Vid bältet till den vackra krisen från Bogisstammen på Celebes, I, b N:o 2, hänger äfven en dylik genomborrad tand, jag vet ej af hvad djurslag. Herr riksantiquarien Hildebrand fann ock dylika

af flera i Skandinavien inhemska djurarter i våra urgamla gånggrifter i Falebygden *). Andamålet med alla dessa angifves af det ännu bland våra lappar gängse, af intend. Malm vitsordade bruk, att bära sådana tänder vid bältet som amuleter, för att derigenom afhålla sjukdomar och befarade förhexningar. Emellertid är det högst märkvärdigt att finna ett och samma bruk hos folkslag så vidt skiljda både i fråga om tid och rum.

N:o 3. En liten, ej genomborrad kula af vacker röd bernsten, eller kanhända glas. Den är hittad på Ramberget vid Göteborg och hitskänkt af herr V. Svensson 1861.

D] Urnor och deras innehåll.

Oaktadt all flit och möda, som i sednare tider blifvit på fornforskning nedlagda, veta vi ännu knappast med full säkerhet hvilket af våra hedniska förfäders flerahanda begrafningssätt är det äldsta. „Heims-kringla“, den enda äldre urkund, som härom lemnar någon vink, gör detta i sitt företal med dessa ordalag: „Den första tidsåldern kallas „*bränneåldern*“. Då skulle alla döda brännas och efter dem resas bautastenar. Men sednare, när Frey blifvit lagd i hög vid Upsala, begynte många höfdingar att rätt så gerna uppkasta högar som resa bautastenar efter sina fränder. Men när Dan den Stortalige, Danakonung, lät åt sig göra hög, och bød att han dit skulle föras i konungaskrud med vapen och fullt sadlad häst och många andra håfvor, och hans efterträdare gjorde sedermera sammalunda, då begynte „*högåldern*“ i Danmark.

*) Se fig. i „Antiqu. tidsskr. för Sverige“, Del. I. pag. 264.

Dock räckte bränneåldern ännu långt efteråt bland Svear och Norrmän.“ Längre fram, i den s. k. „Ynglinga-sagan“, nämner samma historiska urkund, icke alldeles i öfverensstämmelse med hvad den i företalet yttrat, att det var Odin sjelf som i Norden införde seden att bränna de aflidnas kroppar. „Odin satte i sitt land den lag, som dittills gällt bland Asarne, att alla döda skulle brännas. De skulle läggas på bålet med alla deras egodelar. Ty han sade, att de skulle komma till Valhall [himmelen] med alla de häfvor, som de haft med sig på bålet; såsom ock en hvar skulle [efter döden] njuta af alla skatter, han i jorden nedergrafvit. Men askan skulle kastas i sjön eller grävas neder i jorden. Efter förnäma män skulle hög uppkastas till deras åminnelse; men efter alla dem, som utfört någon manlig bragd, skulle bautastenar resas, och hölls denna sed länge efteråt.“

Men *när* lefde Odin? — Var han ens en historisk person? — Vi veta det icke. Att han skulle flyktat till våra bygder undan Pompejus vid cirka 50 år före Christi födelse, är en alltför lös gissning, att den skulle kunna tjena som grundval för en kronologisk uträkning *). Vilja vi deremot hålla oss till nyare tiders undersökningar af grifternes innehåll och de deraf dragna slutsatser, så hafva vi här i landet först haft en *högålder*, då liken begravas obrända i högar [gånggrifterna]; dernäst en *bränne-*

*) Då Snorri Sturluson i Ynglinga-sagan, Cap. V, nämner att Odin drog sig undan för „Romvärja-höfdingar“, kan han dermed rätt så gerna åsyftat Trojanska höfdingar, som flyktat för Grekerne, som egentliga Romare, alldenstund han i Eddan, Cap. II, talande om Asien, säger: „der låg Romaborg, som vi kallom Troja“. Trojanerne ansågos nemligen såsom Romarnes stamfäder genom Eneas och Askanios. Odin blir då omkring 1000 år äldre än Pompejus. Att namnet Othanes = Odin, Vodan, långt före Pompeji tid var brukligt i Persien och flera dess lydländer, känna vi genom Herodotos,

ålder, då de brändes, askan uppsamlades i urnor, och öfver dem uppkastades stenkummel, griftkullar eller ättebackar — ty bautastenen, der den ej står som ego- eller gränsskillnad, är för det mesta blott en cenotaph, d. v. s. en minnesvård åt någon, som ej ligger derunder begravven: och ändteligen åter en *högålder*, anknyttande sig till den christna tiden, då obrända lik lades i högar och stenkistor.

Huru än härmed må förhålla sig, så igenfinna vi bruket att bränna lik så väl fordom i Orienten och det gamla Grekland och Rom, hvars invånare räknade från Orienten deras ursprung, som ännu i våra dagar i Indien. Det är en af de talrika antydningar, som bekräfta att äfven den Odinska inflyttningen, om än på obekant tid, kommit från österlandet. Det är möjligt att de beskrifningar, gamla Grekiska och Romerska författare lemna på bränningsceremonierne äfven passa in på våra förfäder, liksom resandes skildringar huru dermed tillgår i Indien. Enligt Oddur Munks berättelse skulle man t. o. m. tro att här, som i Indien, hustrurna lefvande kastade sig på det bål, som förtärde deras mäns lik. Historiska bevis äga vi dock icke härföre. Af stort interesse för jemförelsens skull är i alla fall, att vi här i vårt museum äfven äga en *Romersk* grafurna med brända ben, kol och aska från Sardinien [O, N:o 22].

Ur skandinavisk jord upptagna äga vi:

- N:o 1. En grafurna utan ornament, men af vacker form, upptagen på Stafsinge mosse i närheten af Falkenberg. Hitskänkt af fru landshöfdingskan Virgin 1866.
- N:o 2. En grafurna, obekant till fyndort, med enkla ornament au trait. Dess innehåll igenfinnes i särskild låda. Gifven af hr Peterson 1854.

- N:o 3. Fragmenter af en au trait ornerad grafurna, upptagen å landeriet Olofsholm vid Borås. Hitskänkt af kronobefallningsman D. Bergström 1863.
- N:o 4. Fragmenter af en grafurna med innehåll. Deruti funnos så väl brochen B, f N:o 6, som kammen C, N:o 1. Hitskänkt af possessionaten hr B. Snygg.
- N:o 5. Fragment af en au trait ornerad grafurna, tillika med några benskärfvor. Obekant fyndort.
- N:o 6. Fragment af en grafurna, upptagen vid Ramberget på Hisingen. Gifven af riksdagsfullmäktigen m. m. hr S. A. Hedlund.

E] Jernsaker.

Då för dessa upplåtits en egen afdelning, afses endast sådana vapen m. m. af jern, som upptagits ur hedna grifter, eller åtminstone påtagligen tillhöra den s. k. „*äldre jernaldern*“. Vi äga häraf högst obetydligt; och detta, såsom endast innefattande förrostade saker, erbjuder en ruskig, föga intressant anblick. Ej heller må man anse dem som uteslutande representanter af „*jernaldern*“: der till hänföras fornsaker ej blott af jern och brons, utan t. o. m. af guld och silfver, till en del rikt ornerade. Och de flesta i det föregående upptagna saker af brons och ben, äfvensom urnorna, tillhöra rätteligen „*jernaldern*“. Af jern äga vi:

- N:o 1. En nyckel, som i formen tyckes utgöra en öfvergång mellan brons tiden och vår. Fyndorten är okänd.
- N:o 2. En lansspets, funnen i samma hög som urnan D, N:o 2.
- N:o 3. Åtskilliga jernfragmenter. Okänd fyndort.

- N:o 4. Jernfragmenter och benskärfvor från en grafhög nära Lysekil. Skänkt af hr F. A. Linke 1850.
- N:o 5. Jernfragmenter från trakten af Cimbrishamn. Hitskänkta af hr direkt. och ridd. N. S. Söderling.
- N:o 6. En mindre hästsko. Obekant fyndort. Om den just tillhör „den äldre jernaldern“ är tvifvelaktigt, men åtminstone är den från en aflägsse period af medeltiden, hvilket intygas af den från våra n. v. hästskor afvikande formen. Detsamma gäller äfven om
- N:o 7. En större hästsko. Och är det särdeles intressant att jemföra båda med K, N:o 45.
- N:o 8. Förmodligen en knif, från Cimbrishamns-trakten. Skänkt af hr dir. och ridd. Söderling.

F] Runstenar, Runstafvar och Hällristningar.

Bland mycket annat egendomligt ägde de Skandinaviska länderne fordom äfven en egen skrift, kallad *Runor*. Att dessa åtminstone i sjetten seklet voro Romarne bekanta, visar poeten Venantii Fortunati uttryck, då han i bref till sin bror, som ursäktat sin senfärdighet i korrespondansen med bristen på papper, svarar denne, att han [brodern] i så fall kunnat lika bra brevflexla genom på askespånor utskurna runor *). Då nu hvarken i Tyskland eller annorstädes, utom i Skandinavien och England, runor begagnats och Venantius just begagnar det ursprungliga Skandinaviska ordet *runa*, är klart att han härvid tänkt på Skandinavien. Ett par hundra år sedan läsa vi huru Ansgarius, återkommen från sin första resa till Norden, medförde till kejsar Ludvig ett konungens af Sverige egenhändiga bref, skrifvit med der i lan-

*) „Barbara fraxineis sculpatur runa tabellis.“

det brukliga „vanställda bokstäver“ *), hvarmed helt tydligen menas runor; isynnerhet som man af nyare upptäckter har anledning tro, att under näst före christna tiden skrifkonsten, om än med runor, dock var vida allmänare känd och idkad af nationen, än den sedermera under katolska tiden blef, då knappast konungar kunde skriva. Åtminstone röja en del äldre runskrifter på husgeråd, smycken, m. m. en ledig, kurrent hand **), som man ej sedermera, igenfinner i de tungt och petigt prentade munkstils-dokumenterna. — Hvarest denna bokstafsskrift egentligen uppstått och huru den kommit till oss är ännu outransakadt. Våra förfarnaste runologer vilja hos runorna igenkänna ett *feniciskt* ursprung. Sverges äldsta kända runsten är Björketorps-stenen i Blekinge; men dennes inskrift är så komplicerad, att den troligen haft äldre föregångare, ty en bokstafsskrift framstår icke genast så utbildad. Nämnde runsten hänföres af prof. Stephens till fjärde seklet e. C. f., men i Norge och Danmark finnas de som äro äldre. Här i våra trakter äga vi Tanums-stenen, från femte seklet. Dessa äldre runstenar utvisa dock en skrift, i flera fall olik den, som begagnades under tolfte, trettonde och fjortonde seklerne, på hvilka den under nämnde sekler hit inkomna munkstilen inverkat.

Runstafvar äro ett slags gammaldags almanachor, utskurna på långa käppar. Ty som Venantii, i det föregående citerade versar gifva vid handen, utskuros runorna

*) „Cum literis regia manu, more ipsorum deformatis.“ Rimbertus vita Anscharii, Cap. XI.

**) Se t. e. „Kongahells-stafven“ i Prof. Stephens' nyligen utkomna lärda och intressanta verk „The Old-Northern Runic Monuments“, Del. I, sid. 213, och „Thorsbiergs-mosse-fyndet“ i samma verk sid. 285, 295, „Himlingöie fyndet“, dersammastädes, sid. 297, m. fl.

vanligen på detta sätt. Allmogen, som sent öfvergifver sina fäders plägseder, vid hvilka den en gång blifvit van, begagnade sådana ända in uti 18:de seklet, och måhända skulle man någorstädes än i dag kunna finna dem i bruk. Vi se derföre en del runstafvar skurna i s. k. spanska rör, ett utländskt växtslag, som troligen först i 17:de seklet började begagnas till käppar. Dock förekomma våra gamla runor här allenast som traditionella tecken, ej som bokstäver, i förening med en hop andra krummelurer, som hade deras bestämda och kända betydelse i afseende dels på helgonet, åt hvilket någon viss dag var helgad, dels på jordbruket, väderleken m. m.

Till denna klass ansluta sig äfven de få men värdefulla gipsaftryck, museet äger af några skeppsfigurer m. m. från de gåtfulla hällristningarne i norra Bohuslän.

N:o 1 och 2. Tvenne hvarandra lika runstafvar af spanskt rör.

N:o 3. En kalenderstaf. Rörande denna har en kännare haft godheten upplysa att „den är af yngre dato. Tecknen derpå äro icke egentligen runor, men godtyckliga märken för fester och helgonadagar. Man har dylika äfven i England, der de kallas „Runen-clogs“ eller „Calendar-clogs“, sällan med runor, emedan de dertill äro för unga.“

N:o 4 *). Den s. k. Gissebergs-stenen, en falsk runsten, förfärdigad på tillställning af en prestman i Falebygden, som förmodligen trodde sig på detta vis kunna inbilla folk, att runorna — till och med den yngre arten deraf — varit kända redan på de äldsta bibliska patriarkernes tid. Stenen är på ett särdeles lyckligt sätt dechiffrerad af vår lärde och bibelkunnige V. Rydberg.

*) Finnes i Nautiska afdelningens hvalf.

N:o 5. Gipsaftryck af runraden på Tanums-stenen. Det togs 1864 af en gipsarbetare Notini, på begäran af prof. G. Stephens, för dennes verk „The Old-Northern Runic Monuments“. Att se detta aftryck kan vara lika godt som att se originalet. Dock är härvid väl att märka, att aftrycket naturligtvis är alldeles omvändt, så att runorna, hvilka på originalet, liksom på orientalisk skrift, löpa från höger till venster, här tvärsom gå på vårt vanliga sätt. Äfven äro de här i relief, då de deremot på stenen äro „en creux“. Stenen, 5 alnar lång, 3 alnar bred och 19 tum tjock, ligger på Kalleby Vestergårds egor, vid pass $\frac{1}{2}$ mil söder om Tanums kyrka. Enligt prof. Stephens förmodan*) går ristningens ålder upp till 5:te seklet efter Christi börd och runorna läsas:

„Thræving æn hæit in æa væs.“

Threving en hjelte alltid var.

som åtminstone är helt och hållet i den tidsålderns anda.

N:o 6. Gipsaftryck — ej som föregående omvändt utan i riktig ställning — af en, i en bergshäll djupt och tydligt inhuggen, figur vid Kalleby ladugårdsbyggnad, ej långt från Tanums-stenen. Bland alla Bohusläns hållristningar är denna den enda, som kan gälla för ett bokstafstecken, och liknar, märkvärdigt nog, fullkomligen ett feniciskt B. [Man jemföre med prof. Stephens' „Old-Northern Runic Monuments“, tabellen på sidan 95, rad. 5, tredje bokstafven.]

*) Se om allt detta hans verk „The Old-Northern Runic Monuments“. Del. I, sid. 196 och följ.

- N:o 7. Gipsaftryck af ett i bergshäll inhugget drakskepp vid Kalleby Vestergård.
- N:o 8. Gipsaftryck af en mängd, i samma bergshäll in-
huggna hålors sammastädes, ledande från Kalle-
bys manbyggnad fram till de förutnämnda far-
tygen.
- N:o 9. Gipsaftryck af ett i bergshällen inhugget skepp
med derpå stående karlfigur *). Alla dessa gips-
aftryck äro gifna af hr intend. A. W. Malm.

**G] Permebref och andra svenska eller svensk
man rörande handskrifter m. m.**

Här upptagna i följd efter århundradet, under
förhoppning att samlingen från en ringa början småningom
skall tillväxa.

1400-talet: [?]

- N:o 1 f. Ett blad ur en koralbok.

1500-talet:

- N:o 2 f. Abbedissans i Gudhems kloster, syster Ingegerds
bref om ett jordaskifte med Vestgöta-lagmannen
herr Thure Jönsson af Tre Rosor på Säm, till
hvilken hon på klostrets vägnar afstår 3 gårdar
på Kinnekulle, 2 i Strötorp och en i Tegellunda,
samt allt hvad klostret äger i Thorssund och
Sporö, emot 4 andra gårdar, liggande i Åse hä-
rad, Flo socken, deribland Dettorstorp. Dateradt
Gudhem d. 29:de November 1513. Bevittnadt
af Vincentius Bellenack, biskop i Skara, [som se-

*) Dessa aftryck sitta f. n. i glasskåpen bakom de der ex-
ponerade föremål.

dermera miste hufvudet i Stockholms blodbad], domprost Olof dersammastädes, abboten Sven i Varnhem, Knut Lindormsson och Mats Kaffe *).

N:o 3 † och 4 † äro endast facsimiler af köpebref, det ena af 1531, det andra af 1559.

N:o 5 †. Häradshöfding Israel Sparmans d. 9 Okt. 1673 på Askims ting vid Åby utgifna vidimation och förnyelse af ett äldre dombref, dateradt d. 22 Okt. 1573 af Måns Larsson i Kollbeckstorp, i häradshöfdinge-ställe sittande, dateradt Storegården i Askims härad och rörande en äng, kallad Tagmads-ängen, om hvilken tvist uppkommit mellan Anders i Storegården och Thore i Skintebo, och som af nämnden tilldömdes denne sistnämnde.

N:o 6 †. Quittobref hvarigenom Aslak Jörgensson i Jösbyn, Spekeröds socken, erkänner sig hafva uppburit af Rasmus i Valle, Romelanda socken, full mansbot [„42 gamle daler“] för det att denne skjutit ihjel sin broder Olof Andersson i Torp, Spekeröds socken, som var svärfader till Aslak, och förklarar honom och hans arfvingar quitta och fria från allt åtal, liksom om dråpet aldrig blifvit begånget. Dateradt Stiang den 7 Aug. 1586. Inköpt 1866.

N:o 7 †. Lagmans-domhafvandens på välbördig Hans Erikssons vägnar, Jakob Pehrssons intyg, gifvit på lagtinget vid Vermlandsberg i Kallhyttan, närvarande ståthållaren öfver Vermland Bo Ribbing och hertig Carls fogde Severin Götersson, att „beskedlig man“ Måns Pehrsson utlöst alla sina syskon och sin farbroders barn från deras arve

*) Sitter, till sigillernes konservation, under glas.

delar i Kallhyttan och äger en fjerdedel i nämnde hytta, „utom 400 jern“. Gifvit d. 21 Mars 1595. N:o 8 †. Höfvitsmannens på Bohus Sten Malteson Sehesteds stämningsbref till Anders på Kjersön i Stenkyrke socken [Tjörn] att infinna sig på nästa lagting i Kongelf, för att der stånda Olof, Lars Helgessons son, på Torseröd till svars för dennes fader tillfogad skada. Gifvit Bohus d. 8 Okt. 1597. Skänkt till museum af n. v. ägaren till Torseröd i Jörlanda socken *).

1600-talet:

N:o 9 †. Vidimation och förnyelse af ett äldre bref, utgifvet af „Ridefogden på Inland“ Jörgen Eriksen, dateradt Anfasteröd d. 23 Febr. 1611. Af innehåll, att som Erik i Veggeryr, för dråp på landskrifvaren Halfvard Christofersson, blifvit dömd fredlös och hans gods under konungen, men det lemnats hans släkt fritt att igenlösa hans odla-jord, 12 öresbol, så har svågern Nils Olssen därför erlagt lösen, som qvitteras. Vidimationen är daterad från ett „lagligen utlyst sammanträde“ på Strengre [eller kanhända Stiang] d. 1 Febr. 1625.

N:o 10 †. Konung Gustaf II Adolfs bref, att kyrkoherdens i Elfdalen, herr Hans Bergeri, enka fortfarande skall tillgodonjuta de 15 tunnor spanmål årligen, hvilka konungen förunnat hennes aflidne man för den trohet och det nit, han visat att stilla Dal-karlarnes uppror. Gifvit Bornhytte gård d. 2 Febr. 1628. Af konungen underskrifvit.

*) Bevisar bland annat, att stafningssättet „Kongelf“ i st. f. „Kongahäll“ är äldre än stadens flyttning 1612.

N:o 11 †. Konung Carl X Gustafs skrifvelse till rikets då församlade presterskap, begärande deras råd, angående tvenne till konungens afgörande från Göta hofrätt hänskjutna mål, så ock rörande straffet för giftermål i första och andra inæquala skyldskaps- och svägerlags-graderne. Daterad Stockholm den 9 April 1655. Af konungen underskrifven.

N:o 12 †. Häradsskrifvarens öfver Inland Rasmus Henrikssons utslag, afgifvit på Söndre [Inlands] härads-ting vid Rolsbo, d. 11 April 1673, närvarande kronobefallningsmannen Pål Svensson Bång, hvarigenom Gustaf Andersson bibehålles vid besittningen af sin under förpantningsrätt innehavande gård, 8 öresbol i Solbräcka, Karreby socken, som svärföräldrarne, Anders Rasmusson och Borta Nilsdotter, sökt göra honom stridig.

N:o 13 †. „Frögde Qwäde, Då efter Dhen Stormächtichste Konung Carl XI, Sweriges Göthes och Wendes Regerande Store monarchs Christeliga och mycket Gudeliga Påbud och Befalning Uti hela Swea Rijket och des underliggande Provincier En hugnelig *Åminnelse Fäst* öfver den i Concilio Upsalensi för jämna Etthundrade Åhr sedan genom Gudz Nåd lyckeligen träffade Religions och Gudztjänstz Förening begicks Åhr efter Christi Födelse 1693“ *).

N:o 14 †. Häradshöfdingens Andreas Bergerssöns fastebref af 1699, hvarigenom bröderne Anders Andersson den äldre, Magnus Andersson och Anders Andersson den yngre, efter att hafva från arfvet utlöst två sina systrar, förklaras för gemensamma egare till gården Hästskee, belägen i Skee socken,

*) Denna åminnelsekrift sitter under glas och ram.

Vette härad af Bohuslän. Vacker och välbevarad handling, skänkt af skolynglingen Kleber 1866.

1700-talet.

N:o 15 †. Fastebref, utgifvit och undertecknad af Erik Stjernman, häradshöfdinge öfver Fjäre och Wiske härader i Halland, på ordinarie vintertinget i Kongsbacka d. 27 Jan. 1700, hvarigenom Gunnar Olsson och hans hustru förklaras för rätta egare till en sjettedel i Gastorp Skattegården i Lindome socken, som Anders Månsson pantsatt för 48 dlr s:mt till befallningsmannen Ambjörn Klebb och klockaren Jöran Larsson, men hvilket förutnämnde Gunnar igenlöst.

N:o 16 †. „Åminnelse-Skrift öfver den med Guds hjälp af Den Stormäktigste Swea Konung Carl den Tolfte Erhålna oförlikneliga Seger emot Tsaren af Musko och dess stora krigshär Innom ett med Wallar, Stormpålar och Grafvar starkt befästat Läger Wid Staden Narva den 20 Novemb. Åhr 1700“, [af Ambr. Hedengrahn]. *)

N:o 17 †. „Freudenvoller Zuruff Über die Durch Gottes gnade Auf hohe Beforderung Des Grossmächtigsten Königs zu Schweden Caroli des Zwölften wieder hergestellte Freye Kirchen Übung Derer Evangelischen Glaubensgenossen in Schlesien im Jahr 1707. [Der Nach Welt zum devoten Andencken unterthänigst dargestellet und Dem Edlen Magistrat in Gothenburg unterdienstlichst gewidnet von A. Hedengran].“ De inklamrade orden äro ditprentade *).

N:o 18 †. Konung Carl XII:s pass för General-Adj. Hårdh att resa till Dufve skans. Dateradt Haga vid

*) Dessa tvenne åminnelsekrifter sitta under glas och ram.

Eda skans den 30 Juli 1718. Af konungen undertecknad.

N:o 19 †. Drottning Ulrika Eleonoras skrifvelse till Öfversten Johan Lillje, med tacksägelse för det att han så käckt försvarat Nya Elfsborg mot Tordenskjold. Daterad Carlberg d. 30 Juli 1719. Af drottningen undertecknad med: „helt nådiga öfverhet Ulrica Eleonora“. Sigillet i svart lack, i anseende till hofsorgen efter Carl XII.

N:o 20 †. Arfprinsens af Hessen [sedermera konung Fredrik] skrifvelse till Öfversten Johan Lillje, med tacksägelse för Elfsborgs tappra försvar mot Tordenskjold. Daterad Schöndalen d. 31 Juli 1719. Af Arfprinsen undertecknad med tillägg af några ord på tyska. Svart lack till sigillet i anseende till hofsorgen efter Carl XII.

N:o 21 †. Öfverstens Johan Lilljes friherrebref, som han fick för sitt välförhållande, då Nya Elfsborg belägrades af Tordenskjold [d. 21 Juli]. Dateradt Carlberg d. 30 Juli 1719. Undertecknad Ulrika Eleonora. Dokumentet består af sex pergamentsblad och är ett mästerverk i kalligrafi, isynnerhet drottningens namn och titlar i begynnelsen. På 10:de sidan ses Lilljes friherrevapen i bjerta färger afmåladt. Stora sigillet borta *).

N:o 22 †. Ett litet häfte sammanskrifvit af prostén Joh. Ödman, dateradt Tanum d. 6 Sept. 1722. Med titel: „Kort anledning och underrättelse huru ett ärligt mans barn, isynnerhet en ung adelsman, utan fåfång tidsspillan med mycken utanläsning och onödiga böckers brukande, kan bli rätt informerad allt ifrån barndomen eller början af sina

*) Handlingen inbunden apart.

studier, tills han sist på universitetet med disputerande sig exercera kan.“

N:o 23 †. Konung Fredrik I:s på latin uppsatta och af honom undertecknade fullmakt och rekommendation för Sir Colin Campbell som Sv. Ostindiska kompaniets agent. Daterad Stockholms slott d. 15 Nov. 1731. På pergament pryddligt skrifvit, men illa tilltygadt.

N:o 24 †. Fru Hedvig E. Ahlströmers berättelse om ett mord-attentat mot hennes egen person d. 1 Okt. 1763.

N:o 25 †. Egenhändig skrifvelse från konung Fredrik d. II eller Store i Preussen till Friherre C. U. Silfverschjöld, beviljande sökt företräde. Dateradt Postdam d. 31 Okt. 1782. Deruti ligger en silhouett af konungen till häst.

N:o 26 †. Konung Gustaf III:s egenhändiga, på fransyska affattade bref till Frih. C. U. Silfverschjöld, för att betyga honom sitt välbefinnande öfver något af Friherren fullbordadt arbete. Dateradt Helsingfors d. 15 Juli 1788.

N:o 27 †. Häradshöfdingens öfver Nordre, Fräkne, Orouste och Tjörns häradar S. J. Wahlborgs d. 17 Okt. 1792 från Smedseröds tingställe utfärdade fastebref för Anders Olofsson och dennes hustru Ingjerd Pehrsson på $\frac{3}{8}$ hemman i Släbo, Solberga socken.

N:o 28 *). † Silfverschöldiana. Fullmagter och permissionsbevis för sednast Öfverkommendanten på rikets vestra kust, General-Majoren R. S. O. Frih. C. U. Silfverschjöld. Inalles 18 st. från och med 1767, till och med 1809. Undertecknade af Adolf

*) Särskildt förvarade i portf. N:o 3.

Fredrik, Gustaf III, hertigen riksföreståndaren, sedermera Carl XIII, Gustaf IV Adolf och den under dennes frånvaro tillförordnade regering.

1800-talet:

N:o 29 †. Egenhändigt bref från Gust. Maur. Armfelt till Frih. C. U. Silfverschiöld, innehållande lyckönskan till vunnen befordran och begäran om noga tillsyn öfver sjukhusen. Dateradt Stockholm d. 22 Maj 1809.

N:o 30 †. Egenhändigt bref från prinsen af Augustenburg [sedermera kronprins Carl August] skrivit på fransyska. Rörer spärrning af kommunikationen mellan Helsingborg och Helsingör. Dateradt „General-quarteret“ d. 25 Juli 1809. Undertecknad „Chrétien prince d'Holsten“.

H] Fremmande nationers skrift.

N:o 1 †. Kinesiskt pass för skeppet „Drottningen“, utgifvit i Canton.

N:o 2 †. Turkisk firman.

N:o 3 †. Åtta stycken kinesiska namnteckningar.

N:o 4 och 5 †. Tvenne stycken kinesisk skrift af obekant innehåll.

N:o 6 †. Hebraiskt intyg, utgifvet af Peruschims [fariseernes] församlings i Jerusalem förening till understöd för sjuka.

N:o 7 †. Tvenne stycken Birmansk eller Cingalesisk skrift på palmblad. De äro inristade i bladet med stift. Bladen, genomborrade på två ställen, tyckas varit flera, hopfästade med ett snöre, sålunda formrande ett slags bok. Skänkte af hr grosshandl. Cedervall.

N:o 8 †. Ett litet tryckt häfte innehållande brudversar från kusten Koromandel i Bengalen.

N:o 9 †. Biskopens i Veroli, Francesco Maria Cypriani, intyg rörande äktheten af en del relikier, dat. Verulis 12 Dec. 1837.

N:o 10 †. Kallelsebref till presidenten i departementet Paris, Citoyen Cozette, att vara tillstädes vid en „acte d'affirmation“ [edgång] rörande en fordran. Dateradt „Paris, 24 Nivose an 2 de la Republique Francaise une et indivisible“.

En del nyare, deribland bref från Harro Harring m. fl.

I] Vapen.

Ehuru dessa vanligen betraktas såsom etnografiska föremål, har man dock ansett sig deraf böra göra en egen klass, då en vapensamling, om än från olika tider och nationer, alltid har sin egen karakter, som ej harmonierar med andra redskaper, och dess klassifikation särskildt för sig alltså blir till fördel för uppställningen. Det behöfves blott en jemförande blick på den egentligen etnografiska samlingen och vapensamlingen *) för att finna att de ej bordt sammanföras. Vi vilja här indela vapnen i tvenne klasser a] Civiliserade nationers vapen och b] Halfciviliserade nationers. Men som likväl, för bristande utrymmes skull, båda måste stå i samma skåp, äro de särskiljda på det viset, att den förra afdelningen är försedd med blå ordningsnummer, men den sednare med röda.

*) I den s. k. Skolsalen. Den förra finnes i skåpet till venster om ingången från trappan och den sednare i det nästa större skåpet.

a] **Civiliserade nationers vapen.** Deribland Svenska, helst det stundom är omöjligt att veta antingen dessa äro förfärdigade inom eller utom Sverige [*blå numror*].

N:o 1. Ryttersvärja från 15:de eller 16:de seklet. Tillverkad, enligt påskrift, i Ferrara. Den är försedd med handgaller [mainguet], och detta med sin tillhörande beklädnad af hjorthud och rödt kläde. Gifven af hr bleckslagarmäst. Axel Lindstrand 1866.

N:o 2. Smal värja med rika ornament och inskrift å ömse sidor af klingan: „honny soit qui mal y pense“. Skänkt af hr F. Lindberg.

N:o 3. En dylik smal värja, i flera detaljer lik den föregående.

N:o 4. Ett tvehändes slagsvärd med lång parerstång och klingan afstympad. Gifvet af hr skräddarmäst. Cederblad 1849.

N:o 5. Ett dylikt slagsvärd med å ömse sidor afbruten parerstång och afstympad klinga. Troligen begagnadt till rättaresvärd, emedan å ena sidan finnes tecknad en galge och å den andra ett stegel.

N:o 6. Slagsvärd, väl bibehållet, med trähandtag, klingan rak, lång och bred, ändan afstympad men skarp, parerstången medelmåttigt lång. På ena sidan af klingan, närmast handtaget, tre händer i rad, och längre ned orden: „me fecit . . . Solingen“.

N:o 7. Förrostadt slagsvärd från Gamla Lödöse, hittadt i åbrädden derstädes. Inköpt 1865.

N:o 8. Bladet af en stridsyxa, eller kanhända hillebard, från Dragsmark. Skänkt af past. Fast 1853.

N:o 9 och 10. Hillebarder från 16:de eller 17:de seklet.

N:o 11. Hillebard från obekant period.

N:o 12. Lans med messingsbeslag.

N:o 13. Ett gammalmodigt, tungt och ovigt skjutvapen, som skall vara upptaget utur någon hamn här i Sverige. Inköpt 1866.

N:o 14. Jagtbössa, vackert ornerad, försedd med flintlås. Förfärdigad af Hans Stifter. Å ena sidan står „Sten Bjelke 1674“; å den andra „Nils Bjelke 1769“. Skänkt af hr grefve Axel Pontus von Rosen 1865.

N:o 15. Engelsk flintlås-bössa med inskrift „Tover“ och „G. R.“ [Georgius Rex] med krona öfver. Gifven af fru J. L. Sahlberg 1850.

N:o 16. Ett äldre flintlås. Hitskänkt af instrumentmak. hr A. Heideman 1857.

N:o 17. En liten kanon af brons, s. k. „hakebyssa“ [arquebuse?]. Den säges hafva varit begagnad af Tordenskjold vid anfallet på Elfsborg d. 21 Juli 1719. Lavetten är en vår tids tillsats, och mycket oegentlig; ty vid en undersökning af sjelfva vapnet ser man att det ursprungligen varit uppstuckit på en stång, för att sålunda bekvämare kunna riktas hvilande öfver fartygets reling.

N:o 18. En bombskärfva från Bohus, funnen 1866 på den höga bastion, som vetfär åt Fontin, af E. Brusewitz.

N:o 19. Ett bombstycke från Tordenskjolds bombardement af Strömstad 1717, funnet på Laholmen vid nämnde stad och hitskänkt af hr M. V. Torén 1855.

N:o 20. Sju större och mindre kulor och kulfragmenter från samma tillfälle, gifna af kontr. D. M. Deijenberg 1856.

- N:o 21. En kula från Axtorna hed i Halland, der slaget stod mellan Svenskar och Danskar 156 . Skänkt af hr O. Söderholm 1864.
- N:o 22. Muskötkulor af dem som grefve Brahe lät stöpa på Rydboholm 1756, att nyttjas vid då tillämnade uppror i Stockholm. I hvarje patron låg en stor och tvenne af de små.
- N:o 23. Muskötkulor, vid hvilka funnits följande notis *): „Dessa fyra kulor skötos in genom mitt sängkammarsfenster, genom dubbla luckor, natten emellan den 9 och 10 Oktober 1763, klockan Ett. Men Guds godhet afvände faran. Intet mera blef skadadt än allenast tvenne rutor, som kulorna gingo igenom, och jag fick ingen alteration, fast jag vaknade af den faseliga smällen, och hade bara Gustava Clason hos mig. En liten lampa, som brann på bordet, slocknade icke, oaktadt glasbitarne och sjelfva tryckningen af skottet gingo deröfver, som icke litet uppmuntrade mig, att jag kunde se mig om i min kammare. En betjent hade gjort det, som var nog rädd för redogörande. Jag fick sedan veta det, men jag ville intet vidare bry mig dermed, sedan han betalt 1000 dal. s. m. för orätta poster. Således verkade skottet ingen lindring för honom, utan mera stränghet vid redogörandet. Hans namn vill jag med flit söka att glömma, efter jag genom Guds nådiga hjälp kunnat hjerteligt förlåta honom.

Hedvig E. Ahlströmer.“

- N:o 24. Ett träfodral, för kanon-ammunition, med Fredrik I:s namnchiffer och påskrift „3 24.“

*) I original förvarad i Musei handskriftssamling G] N:o 24.

- N:o 25. En liten handyxa, svenskt fabrikat. Yxbladet, rikt orneradt, visar å ena sidan Dalavapnet, med devis: „Wart steg min fötter tager här, alt det till grafven närmre bär“. Å andra sidan Stora Kopparbergets märke och påskrift: „Stora Kopparberget“.
- N:o 26. En större fällknif. I stämpeln läses: „Pique Aoloron“.
- N:o 27. En fältflaska från Danska kriget 1865.
- N:o 28. Ett par sporrar från Danska kriget 1865.

b] **Halfciviliserade nationers vapen** [röda numror].

- N:o 1. Malayisk kris med handtag af trä i form af en bäppkrycka. Klingan, flammig till skapnaden, visar i ytan vattringar liksom den varit af trä. Slidan garnerad i ändan med rotting.
- N:o 2. Kris, begagnad af Bogis-stammen på Celebes. En intressant pjes! Klingans form är mycket egen, smal vid fästet, bredare mot spetsen, som nästan har formen af ett vädurshufvud med i spiral böjda horn. Krisen har egg blott på en sida. Klingans ornamenter påminna starkt om den yngre medeltiden i Europa; dock finnas på motsatta sidan äfven ett dylikt mera barbariskt till styl, utfyllt med röd färgmassa. Skaftet är af elfenben med enkla ornamenter au trait, deribland ett kors med omgifvande concentriskas kretsar. Det är ock garneradt med fint flätarbete och torde ursprungligen slutat med en krycka. Vid skaftet sitter ock den svarta och röda mahnen af något djur. Slidan af trä är kantad å ömse sidor med rotting, omgifven af fint flätverk och på dess bara ställen äro fint och smakfullt urskurna ornamenter i en egen styl. En del af

- bältet quarsitter, försedd med en stor elfenbensknapp och en djurstand. Gifven af grosshandl. Ch:s Gibson 1850.
- N:o 3. Kris, troligen Malayisk. Klingan vattrad som N:o 1, men rak och ej flammig till formen. Straxt invid fästet vidgar den sig starkt. Skaftet är af trä, eget till form, och påminner genom sin ornamentik om vissa byzantinska pelareskaft.
- N:o 4. Kris, troligen från Bogis-stammen på Celebes. Rak, mycket bredare vid handtaget än vid ändan. Ganska få ornament. Skaftet är af trä, dess midt lindad med messingstråd och öfverst dekoreradt med ornament au trait. Dervid sitta kvarlefvor af ett dylikt tagelbihang som vid N:o 2. Slidan af trä är enkel och kantad med rotting.
- N:o 5. Kort Kris från Sunda-öarna, med ett mycket besynnerligt handtag i rektangelform. Ornamenterna — rosetter och blad i relief — hafva tycke af vår medeltids bondstyl. Klingan tilltager i tjocklek mot ändan. Slidan af trä är beklädd med brunt sammet.
- N:o 6. Kris från Bogis-stammen på Celebes. Klingan, af en egen form, böjer sig temligen tvärt midtpå. Skaftet är af elfenben, dess knapp utskuren i form af bladornament. Slidan af trä är enkel, garnerad med rotting. Gifven af grosshandl. Ch:s Gibson 1850.
- N:o 7. En slida af skinn, garnerad med tageltestar. Okänt hvarifrån.
- N:o 8. Träsvärd med påsydda hajtänder, från Nya Zeeland. Interessant! Gifvet af sjökapt. A. R. Gavin 1843.
- N:o 9. Kort, rakt svärd med elfenbenshandtag och på dettas ena sida små gyldene kors i svart fält. Klin-

- gan, i midten vattrad, har några få tecken, förmodligen bokstäfver. Slidan är af trä, beklädd med svart skinn. Invändigt på det dervid sittande broderade gröna skinnbältet läses denna anteckning: „Simferopol [Eupatoria] den 5 [17] Februari 1855. Tack och pris Dig Herre! Carl von Schoultz“. Rörande detta vackra och solida vapen har gifvaren på förfrågan upplyst, att det tillhört en Cirkassisk höfding, som stupat på slagfältet hvarefter vapnet bland andra spolier kommit i släkten v. Schoultz's ego, af hvilken en gren, såsom varande af finsk nationalitet, stridt i Ryska arméens leder. Vid en stormning af Simferopol 1855 bars den af Carl v. Schoultz, löjtnant vid ett Ryskt gardes-dragonregemente, som vid tillfället erhöi en svår kontusion i hufvudet, och till minne af sin räddning ur dödsfaran, sedermera nedskref orden på bältet. Dennes fader, generalen m. m. Const. v. S., skänkte vapnet till härv. professorn m. m. E. v. Schoultz, som förärade den till vårt museum.
- N:o 10. En sabel från Java. Hitskänt af grosshandl. Chr. Arfvidsson 1853.
- N:o 11. Kinesiskt spjut eller lie-stång från Tchusan. Skänt af fru J. L. Sahlberg 1850.
- N:o 12. Kinesisk bössa från Tchusan, lång och ovig att handtera. Har antingen affyrats med lunta eller ock haft flintlås. Skänt af fru J. L. Sahlberg 1850.
- N:o 13. Turkisk [Arabisk?] bössa med flintlås. Skänt af fru J. L. Sahlberg 1850.
- N:o 14. Stridsklubba af masur från Java. Den är ornerad med upphöjda zickzackslinier och sjelfva klubbhufvudet har formen af en melon. Gifven af sjökapt. Svensson 1854.

- N:o 15. Stridsklubba från Alger, gifven af hr Rydholm 1853.
- N:o 16. Klubba af hårdt trä, vidgad i nedra ändan i form af en fot. Från Nya Holland.
- N:o 17. Stridsklubba af ek [?]. Obekant hvarifrån.
- N:o 18. Stridsklubba af hårdt och tungt trä, spetsig i nedra ändan. Obekant hvarifrån.
- N:o 19 — 24. Sex stycken pilkoger med *förgiftade* pilar. Troligen äro de alla från Bogis-stammen på ön Celebes. Kogren äro gjorda af tjocka bamburör, omgifna af flätverk, som fasthålla en utaf en trädqvist gjord hake. Pilarne äro af mycket lätt trä, ej ämnade att afskjutas med båge, men att utblåsas genom ett trärör, hvilket emellertid förutsätter en ovanlig styrka i blås-organen, såvida de — trubbiga som de äro — skulle kunnat intränga i huden. Några utaf dem hafva hullingspetsar och den svarta materia, som derpå sitter, är troligen giftet. I kogret N:o 21 hafva några pilar benspetsar på ett eget sätt fästade, troligen beräknade på att vid inträngandet i såret kröka sig och sitta fast. En pil tyckes vara af piggsvinstag. Gifna dels 1850 af hr grosshandl. Ch:s Gibson, dels 1857 af hr major Ekström.
- N:o 25. Tre stycken kastspjut från Kaffer-landet i Afrika. Blott ett är oskadadt. Skänkta af sjökapt. Lybeck 1847.
- N:o 26. Ett parti af 15 stycken pilar med i svart målade ornamenten och utskurna spetsar. En utaf dem har mycket bred spets af rör. En annan har en ornerad spets af ben och en tredje har dubbel spets, liksom en gaffel. De äro från Nya Guinea och skänkta af sjökapt. A. R. Gavin 1848. Ett par defecta exemplar sluta sig hertill.

- N:o 27. Nio pilar, sådana som de förutnämnda men kortare. De hafva tillhört de Malayiske invånarne på Baly, en ö i Ostindien nordost från Java. Gifna af sjökapt. A. R. Gavin.
- N:o 28. Trettiotvå stycken förgiftade rörpilar från Nya Guinea, Straat Dampier. Gifna af sjökapt. A. C. Stjernberg 1865.
- N:o 29. En båge från Nya Guinea, skänkt af sjökapt. A. R. Gavin 1848.
- N:o 30. En båge från Baly, skänkt af densamme.
- N:o 31. En båge från Nya Guinea [?] skänkt af sjökapt. C. A. Stjernberg.
- N:o 32, 33 och 34. Sköldar af trä, rödmålade, pryddt ornerade med rotting i zickzack tvärsöfver. Hafva tillhört Bogis-stammen på Celebes. Hitskänkta af grosshandl. Ch:s Gibson 1850.
- N:o 35, 36, 37 och 38. Ett eget slags kastvapen från Nya Holland, hvilka enligt uppgift användas på jagt efter simfoglar, sålunda att vapnet kastas utåt vattenytan, hvilken det, under svängande rörelser, följer och således träffar den till en del under vattenytan liggande fogeln. Skänkta af sjökapt. O. F. Rømpke 1852.
- N:o 39. En liten ammunitionsväska med vidhängande krutmått, från Alger. Skänkt af hr Rydholm 1853.

K] Historiska föremål, kyrkosaker, husgeråd, klädespersedlar, pretiosa och relikier. Euro-peiska och till en del svenska.

Då för en större del af dessa föremål saknas uppgifter, från hvilken nation och tidsperiod de förskrifva sig, så anföras de här utan bestämd ordning, öfverlem-

ande åt framtiden att i den mån samlingen ökas indela dem på ett eller annat sätt *).

N:o 1. Utskuren träslaf med ett groteskt hufvud på skafvet. Obekant hvarifrån. Skänkt af sjökapt. C. Lidbeck.

N:o 2 och 3. Silfverskedar af äldre form. Åtminstone den ena är hitskänkt af hr befallningsman J. Jonsson i Edsvära 1863.

N:o 4 och 5. Bronsskedar af samma form.

N:o 6. Ett litet silfverkors från ett Spanskt kloster. Hitskänkt af fru grefvinnan C. v. Rosen.

N:o 7. Ett litet silfverhjerta.

N:o 8. Ett par äldre örhängen.

N:o 9, 10 och 11. Radband. Det första skänkt af hr direkt. J. Andersson 1846. Af de båda andra är ettdera gifvit af fru grefvinnan v. Rosen.

N:o 12 och 13. Tvenne s. k. crucifixar, bilder föreställande Christus på korset. Det ena af alabaster är skänkt af bokbindarmäst. C. Svanberg.

N:o 14 och 15. Tvenne nästan lika Holländska tobaksdosor med inristadt kalendarium och tre menniskobrosterbilder: den första med underskrift „Voor krist 145“: den andra med året „1497“ och den tredje med 1582 **). Å undra sidan af botten läses: „Die deese doos draagt in de sak koeft Nooit geen ander almanak“, som kan översättas med: „den, som den här i fickan bär, ej almanach behöfva lär“. På sidan står med större

*) De flesta till denna afdelning hörande föremål igenfinnas i tredje, större skåpet till höger i den s. k. „Skolsalen“: några få — de till sist anförda — finnas i Nautiska afdelningens hvalf.

**) Man må ej fatta detta sålunda, att dosan skulle vara gjord sistänförda år, ty då var tobaken ännu icke bekant.

styl: „Regtt Door zee“. [?] Den andra dosan, hitskänkt af hr pastor Landtbom, har under botten allenast ordet „den Almennaak“ och på sidorna läses: „Verlaet de Werelt“, öfvergif verlden.

N:o 16 och 17. Ryska amuleter. Den ena i form af ett „altareskåp“, med dörrar att öppna och tillsluta, har öfverst ett Christushufvud, i midtelflan tre helgon och invändigt på dörrarna bröstbilder af de 12 apostlarna, med en mängd namn på rysk-grekiska. Den andra amuleten, gifven 1865 af hr tullförvalt. Westring, är enklare, visande Christus med Maria och Joseph.

N:o 18, 19 och 20. Sniderier. Det första i perlmo, madonnan med barnet, är hitskänkt af hr kontrollör D. M. Deijenberg 1853. De andra två i elfenben framställa 1) Diana, omgifven af hundar, och 2) Flykten till Egypten.

N:o 21. Tvenne större Amaranther-ordensstjerner, påtecknade: „d. 6 Januari 1653“ och: „d. 24 Juli 1760“.

N:o 22. Gammal penningepung af grönt garn och silfvertråd, med ett dubbelkors på. Okänt hvarifrån. Hitskänkt af hr P. Bagge 1848.

N:o 23. Flundre härads sigill af silfver. Vapnet är en flundra och kringskriften: FLVNDRE HERAD 1:5:6:3:

N:o 24 †. Aftryck i vax af Ale härads sigill. Vapnet är ett alblad, kringskriften: ALA HERAD 1565.

N:o 25 †. Aftryck i lack från ett par sigillringar, funna på platsen hvarest det gamla Konungahella legat, tillsammans med en stor mängd silfverbrakteater, troligen från 12:te, 13:de eller aldrasenast 14:de seklet.

- N:o 26 †. Aftryck af *drottning Maria Stuarts* i Skottland sigill, som förvaras på Fotheringhay-Castle. Skänkt af hr kammarjunkaren Lagerberg.
- N:o 27. En sparbössa af koppar, funnen vid Lund, med inskrift Anno 1689. Gifven af hr dir. Löwegren.
- N:o 28. En vackert arbetad betselträns från Carl XII:s tid, gifven af hr W. Sellqvist.
- N:o 29. *Ett vinglas med konung Carl XII:s namnchiffer.*
- N:o 30. Ett glas med konung Adolf Fredriks namn.
- N:o 31. Ett tegel från Bohus med intryck efter tvenne kattfötter.
- N:o 32. En madonna med barnet, Italienskt s. k. „majolika arbete“. Skänkt af hr professorn och riddaren *J. P. Molin.*
- N:o 33. [Utom skåp stående] Ett träbeläte af S:ta Anna, från Jörlanda socken i Bohuslän. — Derunder ligger
- N:o 34. En skulpterad sten, efter all anledning fordom tillhörande någon dörrinfattning i *Gudhems kloster.*
- N:o 35. Ett stenfat af år 1730.
- N:o 36. Ett fayence-fat med adeligt vapen och årtalet 1641. Inköpt 1866.
- N:o 37. Ett åttkantigt presenterfat af messing, orneradt i pressadt arbete. På brädden tvenne qvinnobilder i 17:de seklets dräkt: i midten en mansfigur och namnet „*Kort Köler Ano 1675*“.
- N:o 38. En messings-ljusstake från 17:de seklet.
- N:o 39. *En jern-ljusstake af år 1600*, med detta årtal och initialerne G. A., hvilka dock knappast få tagas för Gustafs II Adolfs namnchiffer, emedan denne då icke ännu tillträdtt regeringen. Funnen i jorden vid Stigbergsliden och skänkt af blockmakaren C. J. Lidberg 1865.
- N:o 40. *En äldre dryckeskanna af tenn.* Innantill har den knappar för att med kontroll af dessa dricka till

- täflings. På locket läses: „*Jochim Mireke 1629*“.
- Formen är vacker, ännu i 1500-talets styl.
- N:o 41. En emaljerad kommando-bröstplåt med Gustaf III:s namnchiffer.
- N:o 42. Ett elddon, sådant det här i landet brukades, innan kemiska tändstickor kommo i bruk. I den ena ändan, under lilla locket, låg fnöske eller brända linneklutar, och med flintan slogos gnistor från stålet, hvilka emottogos i de brända linneklutarne och genom blåsning derpå spridde sig, tills man derifrån kunde tända s. k. „svafvelstickor“, långa stickor, spetsade i båda ändar och på spetsarne litet svafvade *). Hitskänkt af en person i sydöstra Småland genom hr intendenten m. m. Malm 1866.
- N:o 43. En arbetsstock. Arbetaren har den ena och arbetsgifvaren den andra halfvan. När veckan är slut, sammanfogas båda halfvorna och ett streck skäres tvärsöfver. På detta vis äga både arbetsgifvaren och arbetstagaren kontroll öfver hvarandra. Idéen, praktisk i sig sjelf, har bibehållit sig sedan urminnes tider. Skänkt af hr befallningsman Norberg, i Foss vid Quistrum 1857.
- N:o 44. En betsman med årtalen 1807, 1817, 1818, 1819, 1820 och 1821. Skänkt af hr Dahlqvist 1866.
- N:o 45. Hästsko till en Engelsk s. k. „elefanthäst“ i London. Gifven af hr Lloyd, bifogande, för jemförelses skull, skon till en vanlig svensk häst från Bohuslän.
- N:o 46. En snusdosa i form af ett skepp.
- *) Den omständliga beskrifningen af denna bagatell torde benäget ursäktas, ty sannolikt är kunskapen härom i nästa generation alldeles utdöd.

- N:o 47. En snusdosa, funnen i Marstrand vid gräfnings. Skänkt 1866 af ynglingen Lundgren.
- N:o 48. Stuff af en utaf de märkvärdiga stenkistor, hvilka uppfiskats ur Yngsjö vid Christianstad. Skänkt af öfverjägästaren N. M. Retzius 1858.
- N:o 49. *Bengt Erland Fogelbergs verktyg*. De voro rätteligen till antalet 12, som 1857 hitskänktes af hans arfvingar, men efter anbudet till eldsvåda 1865 hafva ej flera än dessa 6 kunnat igenfinnas.
- N:o 50, 51 och 52 †. Trenne s. k. „*Finske täcken*“ från södra Bohuslän. Det gröna och hvita bär årtallet 1770. Ett annat, ungefär lika till mönster, men rödt och hvitt är af 1784. Båda dessa röja i stilen traditioner från långt äldre tider. Det tredje af år 1810 eller 1814 — det är ej lätt att se hvilketdera — visar en modernare styl, tydligen bildad efter de engelska täckenas. Sådana som de tvenne förstnämnda väfvas knappast numera. Inköpta 1866.
- N:o 53 †. En liftröja, som tillhört en dvärginna, Johanna Green, 27 år gammal, hvilken förevisades i Göteborg 1850. Härtill hör en lithografi, föreställande henne, hennes syster och broder — alla dvärgar — förvarad under afdelningen P, N:o 5.
- N:o 54. Ett silfverur med målning på tafan, förfärdigadt af J. G. Perret i Venedig. Det visar timmar, dagar och månader.
- N:o 55. Sigill af äkta bergkristall af utmärkt vackert arbete från nyare tider. Skänkt af hr brukspatron och riddaren J. J:son Dickson.
- N:o 56. Ett „reliquarium“ med en mängd benskärfvor af helgon, hvilkas namn finnas vid hvarje skärfva bifogade. Från ett Spanskt kloster. Skänkt af fru grefvinnan C. v. Rosen.

- N:o 57 †. Ett skrin, innehållande åtskilliga s. k. „historiska relikier“, nemligen: 1) En qvist af *cedrarna på Libanon* *). 2) En bit ur spanska lustslottet *Escorial*, tagen på stället 1761. 3) Reliker från *Pauls och Virginias* grafvar på ön Mauritius eller Isle de France. 4) En stenbit ur golfvet af *Napoleon I:s* rum på S:t Helena. Skänkt af sjömannen v. Matern. 5) Ett bröd eller knalle, tagen af Engelska flottan 1855 ombord på ett ryskt fartyg från Libau. Skänkt af löjtn. i engelsk tjänst Delon till mr Lloyd och af denne till Museum. Dessa fremmande; de öfriga svenska, nemligen: 6) En liten bit ur urnan, som fanns i *Odins* hög vid Gamla Upsala, när den först öppnades. * 7) En klut ur *Ansgarii* messeskjorta, som förr förvarades i Upsala. * 8) En lock af drottning *Gunilla Bjelkes* hår. Den är afklippt af domprosten professor Knös, då hennes likkista öppnades 18.. * 9) En bit ur en af drottning *Christinas* tofflor. * 10) En dito ur en af konung *Carl XII:s* stöflar. * 11) En guldfrans från sparlakanen i den säng, i hvilken konung *Gustaf III* afled. *) 12) En näsduk begagnad af drottning *Hedvig Elisabeth Charlotta*. * 13) En blomma från konung *Oskar I:s* likkista * och ändteligen 14) En penna begagnad af prins *Oskar*. *
- N:o 58 †. En liten hundfigur, upplöckad efter stora branden i Hamburg 1842. *
- N:o 59 †. Smälta effekter sedan sista stora branden i Carlstad.
- N:o 60 †. Torsen af en barnfigur i marmor, obekant hvarifrån.

*) De med stjerna utmärkta äro skänkta af hr kammarjunkare M. Lagerberg.

N:o 61 *). *Linnés nordstjerna*, med åtföljande notarii publici intyg rörande dess äkthet. Hitskänkt af öfversten hr grefve Adolf Eugene von Rosen.

N:o 62 **). En jernbeslagen dörr, med deruti sittande nyckel, fordom tillhörande Åsarps kyrka i Kind. Om denna dörr gingo sägner att den fordom hört till det nära dit liggande, nu längesedan förstörda *Oppenstens* slott. Gifven af hr brukspatron och riksdagsfullmäktigen F. L. Brusewitz på Limmaröd.

N:o 63. *Magnus Stenbocks svarfstol*. Den är inköpt på en auktion i Sköfde af hr grosshandl. J. A. Boman och hit förärad.

N:o 64 †. En dertill hörande låda med en större mängd svarfwareverktyg.

N:o 65 †. En mindre låda, hvarpå står drottning *Hedvig Eleonoras* namnchiffer. Deruti en del till svarfning nödiga apparater.

N:o 66. Tvenne af *Magnus Stenbock* fint svarfvade pjäser.

N:o 67. En ländstol af ek, med årtalet 1672, hitskänkt af mr J. A. Elmbranch, Hartlepool, 1863.

N:o 68. En annan enklare stol från ungefär samma tid.

N:o 69. En kopparflaska af år 1706.

N:o 70. Tvenne [omaka?] skidor från Lappland, hitskänkta af mr Lloyd.

N:o 71 †. En fayence-pjes, gjord vid Rörstrand på 1700-talet. Gifven af hr kammarj. Lagerberg.

*) Är utställd under glas i tafvelgalleriet under Carl XI:s porträtt.

**) Denna och de följande, till denna afdelning hörande, äro till finnandes i Nautiska föremålens hvalf, och ifrågavarande dörr står straxt till höger om ingången.

L] Etnografiska föremål från Kina, Indien, Orienten, m. fl. st.

Denna afdelning torde, när den blir större, lämpligast böra indelas efter världsdelarne; men ännu är en sådan indelning icke af nöden *).

N:o 1 och 2. Tvenne konstiga liftröjor af tråd, mellanmaskade med ett slags fina halmstrån. Från Kina; skänkta af hr kapten Almfelt 1863.

N:o 3. En kinesisk solfjäder, skaftet af elfenben och det öfriga af målade fjädrar.

N:o 4. En kinesisk handspegel. Frånsidan visar kinesarnes vanliga idéer, husgrupper och trädgårdsanläggningar med små figurer här och der. Öfver allt detta äro två stora kinesiska bokstäfver anbragta. Åtsidan deremot är en blank yta, som likväl icke nu mera tillräckligt klart reflekterar föremålen. Fodral finnes. Gifven af kapt. Tryselius 1864.

N:o 5, 6 och 7. Kinesiska måltidskuverter, bestående af knif, hvars eggside, nästan ändamålsenligare, sitter i motsatt ställning mot vår; tvenne elfenbenspinnar, att dermed föra maten till munnen, och ändteligen en lång elfenbenstandpetare, som dock finnes kvar endast i N:o 7. N:o 5 är hitskänkt 1854 af hr auktionsnot. Svensson.

N:o 8. En kinesisk, broderad tobakspung af siden.

N:o 9 och 10. Två lackerade kinesiska bägare. Skänkta af fru Hedv. Ahlberg, född Ericson, 1862.

N:o 11 och 12. Tvenne kinesiska metallurnor med egendomliga ornamenter. Inköpta 1855.

*) Den igenfinnes i Skolsalen, andra större skåpet till höger. Tre numror hänga dock, af brist på plats, i Nautiska samlingens hvalf.

- N:o 13. En i alabaster utförd kinesisk grannlåt, i kinesernes vanliga trädgårdsstyl. Förmodligen afsedd att som tyngd läggas ofvanpå pappersdokument. Skadad.
- N:o 14. Ett i trä utskuret vidunder med tycke af lejon. En mängd andra dylika djur kräla upp på det. Träslaget är bamburör. Pjesen troligen kinesisk.
- N:o 15. Ett kinesiskt torn af marmor. Det är i samma styl som det berömda tornet i Nanking. Öfverst slutar det med en människobild, bärande ett stort örtblad. I rummen och på balkongerna ser man en mängd små markattor. Inköpt 1866.
- N:o 16. Fyra stycken kinesiska spelmarker (?) af elffenben med påtecknad kinesisk skrift.
- N:o 17. Fyra stycken dylika af papper.
- N:o 18. En opiipipa af brons från Kina. Under botten ses en längre kinesisk inskrift.
- N:o 19. Ett i elffenben fint utskuret och orneradt fodral, förmodligen för att deruti hafva skrifflån. Bilderna framställa en hop små figurer bland kiosker och trädgårdar, som vanligt. Fint och vackert kinesiskt arbete.
- N:o 20. Påse af säf från Hongkong i Kina, der dylika begagnas att bära silfvermynt uti. Gifven af fru Ouchterlony 1866.
- N:o 21. Cigarrtändare från Kina, hvarest dylika användas på offentliga platser att hålla eld för rökare. Gifna af densamma.
- N:o 22. Kinesiskt gräs, hvaraf de finaste linneväfnader tillverkas. Fibrerna delas så fina att de knappast äro synbara och hopsnos sedan med händerna till trådar. Gifvet af densamma.
- N:o 23. Bast från Kina. Sådant lägges i koppar, fyllda med vatten: dervid uppstår en slemartad yta.

- Fruentimren i Kina begagna detta att dermed bestryka håret, i stället för extraktet af qvittenkärnor. Gifvet af densamma.
- N:o 24. Kinesiskt postlin, upptaget 1862 från sjöbotten af grosshandl. A. Bourn, efter det utanför Elfsborg d. 17 Sept. 1745 förolyckade skeppet „Göteborg“, tillhörande Ostindiska kompaniet härstädes. För bristande utrymme äro f. n. af gåfvan blott ett par stycken, dels postlin, dels trä af fartyget, här utställda.
- N:o 25. Tjugofyra stycken kinesiska vigter af olika valörer.
- N:o 26. En palmblads-korg från Batavia, skänkt af sjökapt. L. M. Westerberg 1856.
- N:o 27. Tvenne fläktor af spanskt gräs i form af små fanor. Okänt hvarifrån.
- N:o 28. Modellen till en pagod [Indiskt tempel]. Den är gjord utaf innanmätet af en växt, hvarutaf en bit bifogats af gifvaren, hr domprosten och ordensledamoten dokt. P. Wieselgren 1866.
- N:o 29. Ett par flaskor af något slags växtskal, gjorda till att hängas öfver ryggen på häst, kamel eller annat djur. Förmodligen från Indien.
- N:o 30. En större flaska af något slags växtskal. [Indisk ?]
- N:o 31. En indisk kopp med sugrör. Den är gjord af någon sorts växtskal. Gifven af hr Wahlgren 1866.
- N:o 32 och 33. Tvenne med ornamenter fint utskurna silfverfärgade snäckor, fästade ofvanpå hvar sin annan dylik. Förmodligen indiskt arbete och ämnade till cigarrställ.
- N:o 34 och 35. Tvenne dylika, men enklare och af annat snäckslag, utan ornamenter. Gifna af hr Dahlqvist 1866.

- N:o 36. En „Kibuk“ eller tobakspipa med slang. Dyrbart och vackert, indiskt [?] arbete.
- N:o 37. En leopardtand, genomborrad, med deruti sittande ring af messing. Man jemföre så väl C, N:o 2, som tanden vid bättet af I, b N:o 2. Gifven af sjökapt. C. Lidbeck 1862.
- N:o 38. Ett indiskt eller kanhända turkiskt piphufvud af trä, med beslag och inläggningar af messing och röda perlor.
- N:o 39. En amulet, mohrisk eller turkisk, af vildsvinständer och silfver. Erhållen i Tunis och hit skänkt af hr dokt. H. I. Carlsson 1856.
- N:o 40. En skadad tobaks- eller opiipipa af rör och lera, okänt hvarifrån.
- N:o 41. En gammal tobakspung af läder med många vidhängande detaljer. Okänt hvarifrån. Gifven af grosshandl. A. T. Bergenholtz 1847.
- N:o 42. En liten väska af rödt läder. Okänt hvarifrån och till hvad bruk, om ej till börs.
- N:o 43. En liten, med guldtråd virkad portemonnä, troligen österländskt eller turkiskt arbete.
- N:o 44. En Psalmbok i gammalmodigt band.
- N:o 45. Ett stort utsiradt oxhorn från Buenos-Ayres. Gifvit af sjöf. C. A. Westerberg 1854.
- N:o 46 och 47 *). Två par indiska karlofflor.
- N:o 48. Ett par indiska fruntimmerstofflor.
- N:o 49, 50 och 51. Tre par turkiska fruntimmerstofflor. Tredje paret köpt i Tunis 1844.
- N:o 52. Ett par turkiska tofflor af rödt skinn, silfverbroderade.
- N:o 53. En kinesisk fruntimmerskänga, broderad. De kinesiska damernas fötter hållas från spädaste

*) De följande, till och med N:o 59, äro en sammanställning af åtskilliga skodon.

- barndomen genom bindlar så sammanklämde, att de icke kunna tillväxa. Förmåre damer, hvilka tillfölje häraf hafva fötterna små som barnfötter, kunna icke gå.
- N:o 54. Ett par dylika kinesiska damkängor, broderade. Skänkta 1866 af skolyngl. V. Hallberg och L. Wahlgren.
- N:o 55. Ett par kinesiska karlskor, med tillhörande strumpor. Skänkte de förra af hr C. A. Kjellberg och de sednare af hr John Kjellberg 1863.
- N:o 56. Ett par kinesiska svarta sidenstöfflor. Skänkta af hr John Kjellberg 1863.
- N:o 57 och 58. Sandaler. Okänt hvarifrån.
- N:o 59. Ett par skor med höga träklackar att nyttja i regn och slask. Okänt hvarifrån.
- N:o 60 †. En kinesisk dräkt, bestående af kjortel, kaftan och kalott, allt af siden och väl sydt. Skänkt af slagtarmäst. v. Reis.
- N:o 61 och 62 †. Tvenne kinesiska parasoller från Surabaya [Java]. Gifna den ena af hr Löhr, den andra af hr Chr. Arfvidsson.
- N:o 63 †. Ett stycke Tapa, tyg af trädbast, hvaruti Sandwichs- och Wänskaps-öarnas inbyggare kläda sig. Hemfördt af mag. N. S. Andersson från resan med fregatten „Eugenie“ 1851—53. Skänkt till museum af Götilda-skolan.
- N:o 64 †. En stor väska från —? Gifven af sjökapt. C. Lidbeck.
- N:o 65 †. En stoppad rock, som tillhört Bogis-stammen på Celebes. Skänkt af grosshandl. Ch:s Gibson 1850.
- N:o 66 †. En lättare tröja, som tillhört samma stam. Skänkt af dens.
- N:o 67 †. Tvenne stora, sammanhängande väskor från —?

- N:o 68 †. En konfedererade- eller slafstaternes flagga.
Gifven af hr G. A. Forsgaard. Honston, Texas.
N. Amerika.
- N:o 69 †. Fyra stycken japanesiska näsdukar af papper.
Gifna af hr grosshandl. m. m. C. F. Wærn 1863.
- N:o 70 †. En japanesisk silkesduk. Gifven af dens.
- N:o 71, 72 och 73 *). Tre Malay-hattar från Batavia på
Java. De äro af flätverk, två svartlackerade
med gyllne ornament; den tredje röd, besatt
med små hvita snäckor. Tvenne, om ej alla, äro
skänkte af sjökapt. A. R. Gavin 1848.

M] Fartygsmodeller och Nautiska föremål. **)

- N:o 1. Modell af f. d. Ostindiska kompaniets skepp
„Gustaf III“.
- N:o 2. Modell af ett större handelsfartyg, kalladt „Drott-
ningen“.
- N:o 3. Modell af ett fartyg, hvars namn man nu ej
minnes.
- N:o 4. En liten modell i elfenben af ett europeiskt far-
tyg. Kinesiskt arbete.
- N:o 5. Ett träsnideri, föreställande ett fartyg under se-
gel, och derpå en figur, som affyrar ett skott
mot ett hafsvidunder. Infattningen visar åtskil-
liga figurer, deribland både Necken och Sjöfrun.
Förfärdigadt och till museum skänkt af sjöman-
nen C. J. Dyfverman, Oroust och Malön.
- N:o 6. Modell af en Kinesisk „Jonk“ från Singapor.
Skänkt af sjökapt. Olsson 1851.

*) Igenfinnas i hvalfvet för Nautiska samlingen snedt emot
ingången, på väggen upphängde.

**) Igenfinnas i hvalfvet innanför målningsgalleriet.

- N:o 7. Modell af en Kinesisk „Jonk“.
- N:o 8. Modell af en Grönländsk „Kajak“, skänkt af fabr.
J. R. Selling 1853.
- N:o 9. Modell af en Cingalesisk pirog.
- N:o 10 och 11. Cingalesiska piroger, den ena gifven
af grosshandl. Cedervall.
- N:o 12, 13 och 14. Förteckningar öfver f. d. Ostindiska
kompaniets fartyg.

N] De förra Handtverks-skråens tillhörig- heter. *)

Dessa äro till en del till Museum skänkta, men de
öfriga endast *deponerade*, under vilkor att i fall Museum
kommer att upphöra, pjäserne då återgå för att försäljas
till förmån för handtverkares enkör och behöfvande.

- N:o 1. Murare-skråets dryckeskanna af tenn. Med på-
skrift:

„Lådmästare

Gotlieb Ehrenfried Assman

Låd Gesell

Wallentin Ranche

Anno 1772 den 23 Junii.“

Invändigt i botten åtskilliga stämplat. Skänkt af
hr byggmäst. Rapp.

- N:o 2. Snickare-skråets dryckeskanna af silfverbleck
[*deponerad*]. Den är gjord af de silfvermedaljon-
ger, hvilka, liksom nu på denna, omgifvit skråets
förra dryckeskanna. Öfverst ses S:t Görans bild
bärande en fana. Derunder en medalj med bil-
den af den äldre Ulrika Eleonora, å andra sidan
en krona med öferskrift: „Facta socia regni“,
samt på medaljen au trait inristadt: „1702 I. H. S.“

*) Tredje större skåpet till höger i Skolsalen.

Rundt omkring, på en locket vidfästad ring hänga 16 större silfverplåtar eller s. k. sköldar, alla med embetets inristade insignier, och inskrifter som följa: 1) „Der Meister Schilt Marcus Jäger Alterman Hans Jonsen beisitzer Jakob ginster beisitzer Herberger Petersen Frans ertman mack 1683.“ *) 2) „P. F. S. 1787.“ 3) „Johan Died Loman den 30 Sept. 1771.“ 4) „Sven Larsson B. M. A:o 1703.“ 5) „Nils Fransson Ertman Ma 1699.“ *) 6) „C. P. Gewalt 1797.“ 7) „Jacob Ohmcke d. 13 Jan. A:o 1752.“ 8) „Johan Ek Lund 1726.“ 9) Emanuel Ekelund 1766.“ 10) „C. H. Rosenbrock 1795.“ 11) Hans Conradt Sohn 1725“ [skadad]. 12) „Augustinus Jäger.“ 13) „Jan Andris Däber. 1729.“ 14) „Daniel Moberg anno 1727.“ 15) „Olaus Zimmerman Anno 1747 d. 30 Martius.“ 16) „I. F. W. 1735.“ — På sjelfva kannan hänga 8 dylika sköldar. 1) med namnchiffret „F. S.“ i drifvet arbete inom två lagerqvistar och med friherrliga krona öfver [förmodligen någon hög beskyddare]. 2) „Lars Rahlberg A:o 1717.“ 3) „Peter Conradt Sohn 1722.“ 4) Suen Suen Son Ahlin.“ 5) „Sven Petter Ekelund.“ 6) „Petter Zättergren 1786.“ 7) „Johannus Zimmerman 1751.“ 8) „Johan Jakob Edberg 1776.“ Rundt ikring kannan sitta 3 kartuscher med inskrifter: 1) „Dieser willkom ist von der Tischler gesellen Schilder gemacht worden; Den 3 Juny Anno 1717.“

*) Ärtalen visa att en annan äldre kannan måste funnits, alldenstund denna är gjord 1717. Se nederst på denna sida.

2) „Peter Lidman.
Hindrich Franson Ertman.

Elias Wittig.

Martinus Zimmerman.

Markus Zimmerman.“

3) „Andreas Gustafson.

Sven Ahlkist.

Andreas Ahlgren.

Lars Dahlbeck.

Daniel Dikman.“

N:o 3. Snickare-Gesällernas fattighössa af messing, fyrkantig. Derpå au trait embetets insignier och orden „Snicare Gesellernes Arm Bössa. Ano 1779 D. 12 Aprilis.“ Inneliggande en trasig sedel å 8 sk. b:co [deponerad].

N:o 4. Snickare-Embetets Låda, med inneliggande handlingar [skänkt].

N:o 5. Linne- och Drällväfvare-skråets dryckeskanna af tenn, svarfvad. S:t Görans bild ofvanpå. Skänkt af hr W. Robertsson. Inskriften lyder: „Anno 1747

Låd Mästarn Casper Drewüs.

Olt Gesell Olaus Enroth.

Fridrich Beindorff.

Erich Ödman.

Henrick Joh. Bols.

Das ist Die Lein ündt Drell Weber Gesellen

Ihre Willkomst.“

N:o 6 och 7. Två alldeles lika stora pokaler af tenn, förr tillhörige Lin- och Drällväfvare-skrået. På dem ses embetets insignier på en krönt sköld

mellan två lejon, derunder årtalet 1755 och inskriften: „Låd Mästarn Erich Öhman, Alt Gesellen Christan Horn, Jöran Rosendahl.“ *Skänkte* af hr W. Robertsson.

N:o 8. Målare-skråets dryckeskanna af förgylldt silfver [*deponerad*]. Rikt utsirad, dock utan all liknelse till bestämd styl. Öfverst på en plåt, väl målade, ses embetets insignier, tre hvita sköldar i rödt fält, burna af en genie som äfven är försedd med palett. Stämpeln visar N MD och inskriften lyder: Johan Ross Alterman Laurentz Holm Bissittere Christian Drab Beisitzer und Sämtliche mitt Meister 1753 du 24 Martii.“ — Under fotstället står: „W 116 lod.“ [Kannen är inköpt från utlandet 1741 för 180 daler s. m. Renoverad och starkt förgylld enligt räkning 2 daler 32 öre s:mt år 1788].

N:o 9. Målare-Embetets mindre låda från 17¹³/₁₀45.

N:o 10. Målarnes Embetetslåda, gjord 17¹²/₁50, med alla inneliggande handlingar.

N:o 11. Målare-Embetets sigill.

N:o 12. En större silfverpokal, inuti förgylld, tillika med de tre efterföljande *deponerad* af f. d. Tunnbindare-Embetet. Med följande inskrift: „Detta är Tunne Bindare Gesellernas Bägare. Lådemästarne Hans PL Dragon, Anders Hagman, Alt Gesellerne Lars Hammerström, And Sihller, Skaffarne Oluf Liedberg, Frid: Soukoulowski, Mässa kiker Jonas Sundman. Wandrings Gesellerne Bengt Winberg, Johan Hübenett, Rasmus Westdahl, Sven Stokenberg, Oluf Sjöberg, Georg Kihl, Jonas Lindström, Jacob Hahn, Joh. Holmberg, Nils Christberg, Hindrich Stenman, Brüngel Flinck, Johan Lindström, Olaus Berg, Frid: Hinz, Hans

H. Falck, Jacob Malmgren; Jung Gesellerne Jonas Grönberg, Nils Berg, Christ. Tribler, Jonas Lamberg, Oluf And. Hult, Petter Hallberg, Petter Tengqvist, Oluf Pettersson Hult, Jonas Gewalt, And. Ahlgren, Johan Jungberg, Bengt Jernberg Anno 1756.“

N:o 13. En större silfverpokal lik föregående. Inskriften lyder: „Tunne Bindare Gesellernes Bägare. Låde Mästarne Olof Sjöberg, Petter Borgström, Altgesällen Jean Åberg, Compan. Olof Måsberg, elste skaffare Petter Brunsog, yngste skaffare Rasmus Bleselius, Mässa kiker Frederich Britz.

Anno 1760 et

Wander Gesäller, Ture Ahlström, Olaus P. Hult, Johannes Holmberg, Magnus Holm, Johan Enberg, Jacob Berg, Olof Skanberg, Carl Adler, Nils Cariberg, Johan Linbom, Bengt Svensson, Jonas Söderlund, Lars Norlund. Jung Gesäller Erick Ahlström, Olof Åhrman, Jacob Andersson, Lars Sundahl, Rasmus Hallberg, Abrah. Widerström, Magnus Wimmergren, Johan Granberg, Olof Kjellman.“

N:o 14. En mindre silfverbägare, förgylld inuti. Botten består af konung Fredriks silfverriksdaler af 1727. Inskriften lyder: „Detta är tunnbindare Gesellernas Bägare. A:o 1763. Låd Mästare Mest Nils Berg, Mester Erasmus West Dahl åltgesellernee Carl Adler, Johan Åberg, Skaffare Mårten Stenbom, Ollof Schott meser kikare Anders Gülsch, Wandrings Geseller Petter Brunsog, Jacob Berg, Johan Liedbom, Eric Hillmer, Erasmus Bleselius, Johan Ahlgren, Joach. Osterlo, Joh. Gottf. Kruger, Johan Ugropp, Lars Malmgren, Lars Hoger.“

N:o 15. En mindre silfverbägare, förgylld inuti. Bottnen består af en hertig Augusti af Braunschweig silfver-riksdaler, visande å ena sidan släktens vapen, å den andra en naken vildman med omskrift: „Alles mit Bedacht Anno 1653 H. S.“ Inskriften å bågaren lyder: „Detta är Tünbindare Gesellernas Begare A:o 1763, Låd . . *) Anders Ahlgren, Joh. Hising, Bengt Lindqvist, Bengt Lundgren, Anders Berg, Lars Johs Dahlberg, Christopher Österberg, Anders Bergström, Abraham Frisk, Nicolaus Hagman, Johannes Lundqvist, Godtholt Gewalt, — Petter Högström, Lorentz Ros, Olaus Flintzberg, Nils Lindgren, Märten Hallengren, Jonas Gewalt, Niklas Lind, Hinderich Widberg, Petter Dahlqvist, Petter Essbjörnson, Swen Holm. Ungt Gesellerna Jacob Andersson, Erasmus Hollberg, Lars Mellgren.“

N:o 16. Tunnbindare-Embetets klubba [*skänkt*]. Hufvudet är gjordt i form af en tunna, på hvilken äro fästade två små silverplåtar, som båda visa embetets insignier och inskriften: „Anders Fahlbeck den 1 Janu 1757.“

N:o 17. Tunnbindare-Embetets Låda, med inneliggande handlingar [*skänkt*].

N:o 18. Tenngjutare-Embetets Låda, med inneliggande handlingar [*skänkt*].

N:o 19. Bagare-Embetets Låda, utan handlingar deruti, [*skänkt*].

*) Låd . . . skall troligen ej vara med, alldenstund den föregående bågarn, som ock är af 1763, nämner Nils Berg som Lådmästare.

O] Egyptiska, Grekiska och Romerska fornsaker. *)

Hvem känner ej det gamla Egypten, vaggan för människosläktets civilisation, det konstrika Grekland och det väldiga Rom? efter hvilka relikier finnas spridda i nästan alla verdens samlingar. Så ringa den andel deraf ännu är, som fallit på Göteborgs Musei lott, är dock att hoppas, i betraktande af det stora antal resande som årligen valfärda till dessa länder, att äfven denna samling, så väl som de andra, kan under tidernas lopp öka sig, och erbjuda mången lärörlik jemförelse med våra inhemska fornsaker. Af denna anledning har man ansett sig böra äfven för den göra en särskild afdelning. De småsaker vi f. n. äga äro:

N:o 1. Bilden i smått af en manlig mumie. Den är nedantill betäckt med hjeroglyfer och kommer från katakomberna. Gifven af kommandörkapt. Malmberg 1849.

N:o 2. Porfyrbit från Fredens tempel i Rom, tagen 1762.

N:o 3. Ett stycke Verd'antico.

N:o 4. Porfyrbit ur golfvet af Augusti kabinett i Taracona i [Spanien]. Tagen 1761.

N:o 5. En liten bit af en alfresco-målning från Augusti palats i Taracona. Tagen 1761.

N:o 6. Mosaikbitar, äfvensom en bit ur Isis-templets golf i Pompeji. Skänkta af sjökapt. C. E. Bothén 1854.

N:o 7. Ett porfyrstycke från Pompeji, hitskänt af kontrollör Deijenberg.

N:o 8. Verd'antico från Herculenum, skänkt af dens.

N:o 9. Murbruk, hvarmed de gamle Romarne rappade sina väggar före alfresco-målningen derå. Denna

*) Tredje större skåpet till höger, fjerde hyllan nedåt.

- bit togs i Pompeji 1850; då vid tillfället uppgafdes ett marmorkar, deri murbruket just höll på att tillredas då Vesuvius öfverhöljde staden med aska; ty den man, som bearbetade bilden, låg med sina verktyg död der bredvid.
- N:o 10. En bit af en antik alfresco-målning, eller rättare sagdt ett måladt relief-ornament.
- N:o 11 och 12. Tvenne marmorartade stenar [ametist?] slipade i urne-form. Hitskänkta af kommendörkapt. och ridd. E. Ekman.
- N:o 13. Ett litet altare af samma stenart som föregående. Skänkt af densamme.
- N:o 14. En liten draperad bronsfigur [kloketen?] skänkt af densamme.
- N:o 15. Handtag till en lampa, af terra cotta, tagen i Rom 1762. Det har formen af en örn med utbredda vingar, och emellan dessa synes bröstbilden af en gubbe med hög tiar [Jupiter?]
- N:o 16. En Romersk bronslampa. Hitskänkt af hr kommendörkapt. E. Ekman.
- N:o 17. Tårflaska af terra cotta från de Romerska katakomberne. Tagen 1762.
- N:o 18. En ödla, skuren af alabaster.
- N:o 19. En lampa af terra cotta, prydd med lagerqvistar och på baksidan tillverkarens stämpel i svårlästa, troligen Grekiska karakterer. Hitskänkt af hr kommendörkapt. Ekman.
- N:o 20. Graflampa från de Romerska katakomberne, tagen i April 1762. Med otydlig namnstämpel under botten.
- N:o 21. Lampa af terra cotta, visande en kvinnotorse [Cybele?]. Gifven af fru A. Melin 1860.
- N:o 22. En grafurna fylld med aska och brända ben, belidsagad af följande uppgift: „Vid sydvästra hör-

net af ön Sardinien ligger en liten ö, vid namn St: Antiocho, formerande med Sardinien en vik, benämnd „Palma-viken“. Här har fordom legat en romersk koloni, hvaraf många spår ännu synas, bland annat en mängd romerska grafvar, hvaraf flera äro befriade från deras förra innehåll, och f. n. bebos af ställets fattigare befolkning. Uti en af dessa grafvar är medföljande urna enligt uppgift funnen, och är den mig skänkt af högsta auktoriteten på stället. Göteborg d. 15 Maj 1862. K. L. NattochDag.“

N:o 23. Murbruk från det gamla Numantia, taget på stället 1761.

P] Ritningar, gravyrer och Fotografier öfver arkeologiska och etnografiska m. fl. föremål.

- N:o 1 och 2 †. Tvenne fotografier öfver en större guld-halsring, som fanns i Westergötland 1864.
- N:o 3 †. Chemitypi öfver Tanumsstenen: första, *oriktiga* försöket till prof. Stephens verk „The Old-Northern Runic Monuments“. Felet ligger deri att inskriften löper från venster till höger, ehuru det bör vara tvärsom, äfven är sjelfva stenen något för kort.
- N:o 4 †. Åtskilliga chemitypier öfver run-monument. Deribland ses den korrekta afbildningen af vår Tanumssten. Gifna af hr prof. Stephens i Köpenhamn.
- N:o 5 †. En lithografie föreställande 3 dvärgar. Se i föregående under K, 57.
- N:o 6 †. Nio s. k. silhouetter från början af nittonde seklet.

N:o 7 f. En stor på väf uppklistrad ritning öfver åtskil-
liga Mexikanska antiqviteter, dock utan närmare
förklaring. Skänkt af hr prof. Stephens i Kö-
penhamn.

N:o 8 f. John Halls skizz-bok.

N:o 9 och 10. Tvenne porträtter, encadrerade, förestäl-
lande, i pennritning imiterande gravyr, Axel
Oxenstjerna och Magnus Stenbock.

Fyra st. gamla söndriga sidenfanor, rörande hvilka när-
mare uppgift saknas.

Rättelser:

Sid. 11, rad. 21	står Faagabo,	läs Fagrabo.
" 13, " 10	" stortantadt,	" stortandadt.
" 16, " 8 och 9	" förb åtsankaren,	" för båtsankaren.
" 35, " 18	" odla-	" odal-
" 44, " 2	" 156.	" 1565.
" 48, " 19	" N:o 21	" N:o 20.

1/
X Professorn Kommandören och
Riddaren m. m. m. m.

Herr Professor Sv. Nilsson
från Göteborgs Museum
Hö G. Houselovitz

BRUSEWITZ: G.M. ARKEOL. ETNOGR. SAMLINGAR. 1867